

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

MAGY. AKADEMIAI
KÖNYVTÁRA

Könyvnyomdák Budapesten.

I. kerület (Vár).

M. kir. Államnyomda
Nándor-tér 1.
M. kir. tud. Egyetemi ny.
Iskola-tér 3.

II. kerület (Viziváros).

Bagó M. és Fia
Ponty-utca 4.
Goldberger Ignác
Fő-utca 23.
Heisler Jaroslav
Vápkert-rakpart 1.
Keller Dániel
Attila-utca 63.
Müller K. (Münster K.)
Albrecht-út 3—5.
Wesselényi Géza
Zsigmond-utca 11.

III. kerület (Ó-Buda).

Bartalits Imre
Remete-hegy.
Bichler I.
Kiskorona-utca 15.
Wimmer Márton
Serfőző-utca 10.

IV. kerület (Belváros).

Barcza József
Váci-utca 66.
Belvárosi könyvnyomda
Váci-utca 79.
Buschmann Ferencz
Koronaherceg-utca 8.
Franklin-Társulat magy.
irod. int. és könyvny.
Egyetem-utca 4.
Goszler Gyula
Aranykéz-utca 1.
Hunyadi Máttyás, irod. és
könyvnyomda-intézet
Zöldfa-utca 43.
Langer Ede és Fia
Zsibárus-utca 1.
M. kir. posta- és távirtda
igazgatóság könyvny.
Főposta-épület.
Mercur kö- és könyvny.
Keeskenéfi-utca 5.
Nagy Sándor
Papnövelde-utca 8.
Id. Poldini Ede és Társa
Irányi-utca 1.
Róth József
Ujvilág-utca 6.
Singer Lipót
Károly-körút 24.
Súsz Dávid
Fővám-tér 5.
Székesfővárosi házi ny.
Központi városház.
Ullmann József
Régi posta-utca 4.
Várnai Fülöp
Régi posta-utca 3.

Werbőczy könyvny. r.-t.
Vármege-utca 11—13.
Wodianer F. és Fiai
Sarkantyús-utca 3.

V. kerület (Lipótváros).

Bendiner A.
Arany János-utca 18.
Berkovits János
Hold-utca 27.
Budapesti közúti vasút
r.-t. nyomdája
Lipót-körút 22.
Czettel és Deutsch
Bálvány-utca 12.
Hamburger és Birkholz
Csáky-utca 13.
Hungária-könyvnyomda
és kiadó-üzlet
Váci-körút 34.
Kálmán M. és Társa
Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fiai
Vadász-utca 26.
Károlyi György
Kálmán-utca 5.
Kertész József
Mária Valéria-utca 11.
Kollmann Fülöp
Arany János-utca 34.
Krausz S. és T.
Zoltán-utca 11.
Légrády Testvérek
Váci-körút 78.
Lengyel Lipót
Vadász-utca 35.a.
Lőw Ede
Váci-körút 80.
Márkus Samu
Báthory-utca 20.
Magy. kir. postatakarék-
penztár nyomdája
Széchenyi-utca 2.
Pallas, irod. és nyomdai
részvénytársaság
Kálmán-utca 2.
Pesti Könyvnyomda-
Részvénytársaság
Hold-utca 7.
Pesti Lloyd-társulat
Könyvnyomdája
Dorottya-utca 14.
Pollák M. Miksa és Tsa
Akadémia-utca 15.
Preszburg Frigyes
Arany János-utca 14.
Schlesinger és Kállai
Bálvány-utca 18.
Thália-nyomda
Csáky-utca 2 b.

VI. ker. (Terézváros).

Bróza Ottó
Váci-körút 17.
Ehrnstein Mór
Laudon-utca 4.
Engel S. Zsigmond
Vörösmarty-utca 56.

Európa, irod. és nyom-
dai részv.-társaság
Ó-utca 12.

Fővárosi nyomda-, vona-
lozó- s könyvkötő-r.-t.
Podmaniczky-utca 39.

Fried és Krakauer
Dalszínház-utca 10.

Friedmann Á.
Oyár-utca 54.

Fuchs Samu és Társa
Podmaniczky-utca 27.

Gelléri és Székely
Podmaniczky-utca 47.

Gergely Miksa
Lázár-utca 2.

Glückselig M.
Hunyady-tér 7.

Goldschmiedt Lipót
Révay-utca 6.

Gross és Grünhut
Oyár-utca 32.

Herrman Ignác
Szerecsen-utca 20.

Hörnyánszky Viktor
cs. és kir. udv. könyvny.
Aradi-utca 14.

Hunnia könyvnyomda
Teréz-körút 3.

Kassino Jakab
Király-utca 26.

Kaufmann József
Vörösmarty-utca 52.

Kellner és Mohrlüder
Oyár-utca 31.

Klauber Ignác
Új-utca 6.

Korvin Testvérek
Révay-utca 14.

Kosmos műintézet, kö-
és könyvnyomda r.-t.
Aradi-utca 8.

Kunoss Vilmos és Fia
Teréz-körút 38.

Löbl Dávid és Fia
Andrássy-út 10. és
Nagymező-utca 26.

Luszt Sándor
Oyár-utca 50.

Minerva kö- és könyv-
nyomda (tul. Gansl Zs.)
Szerecsen-utca 7/9.

M. kir. államasutak
menetjegy-nyomdája
Csengery-utca 33.

Markovits és Garai
Lázár-utca 13.

Muskát Béla
Teréz-körút 27.

Neumayer Ede
Proféta-utca 7.

Orsz. központi községi
nyomda-részvénytárs.
Váci-körút 61.

Pollacek Mór
Dávid-utca 5.

Posner K. Lajos és Fia
Csengery-utca 31.

Quittner József
Váci-körút 16.

Radó Izor
Váci-körút 1.

Rigler József Ede r.-t.
Rózsa-utca 55.

Schmelcz és Schillinger
Csengery-utca 51.

Schmidl Sándor
Szerecsen-utca 6.

Wellesz és Krammer
Uj-utca 37.

VII. (Erzsébetváros).

Árpád kö- és könyvny.
(Klein és Kronstein)
Valero-utca 9.

Athenaeum, irodalmi és
nyomdai részv.-társ.
Kerepesi-út 54.

Bárd J.
Miksa-utca 17.

Brunner E. és Társa
Csányi-utca 13.

Deutsch József
Károly-körút 7.

Elek Lipót
Kertész-utca 37.

Gallitzenstein H.
Dohány-utca 68.

Garai Mór
Károly-körút 3.

Goldfaden Márk
Kerepesi-út 36.

Gonda és Társa
Akácfa-utca 50.

Hedvig S.
Dohány-utca 12.

Löbl Mór
Király-utca 27.

Löblovitz Zsigmond
Csömöri-út 54.

Nagel István
Vörösmarty-utca 17.

Neuwald Illés
(tul. Berger Ármin)
Dohány-utca 44.

Pannonia-nyomda
Rombach-utca 8.

Propper Leó
Erzsébet-körút 35.

Reich Ármin
Dohány-utca 84.

Roth és Krausz
Kertész-utca 23.

Rubin J.
Király-utca 13.

Spatz Henrik
Dohány-utca 55.

Spinner és Schwarz
Valero-utca 12.

Splizer Márk
Klauzál-utca 31.

Stern Péter
Kazinczy-utca 35.

Vasvári és Társa
Csömöri-út 13.

Wendt-féle könyv-
nyomda stb.
Károly-körút 19.

Zeisler M.
István-tér 17.

VIII. ker. (Józsefváros).

Anglo-nyomda
Baross-utca 47.

Budapesti Hirlap nyomd
Rökk Szilárd-utca 4.

Özv. Fried Ignác
József-utca 14.

Fritz Ármin
József-körút 9.

Hell I. Ede
Luther-utca 4.

Klein Vilmos
Kerepesi-út 73.

Kohn Simon
József-körút 5.

Kossuth Lajos-nyomda
(tul. Laufer Jakab és
Holländer József)
Ujvársártér 5.

Révai és Salamon
Üllői-út 18.

Rózsa Kálmán és neje
Szentkirályi-utca 30.

Schulcz Adolf
Baross-utca 81

Stephanum (a Szt. István-
Társulat nyomdája)
Szentkirályi-utca 28a.

Szent Anna-nyomda
Baross-utca 66—68.

Szent Gellért-nyomda
(Valter E.)
Práter-utca 44.

Szent László-nyomda
Rökk Szilárd-utca 28.

Weissenberg Ármin
József-körút 16.

IX. ker. (Ferenczváros).

Engelmann Mór
Vámház-körút 15.

Műszaki Irodalmi és
nyomdai vállalat
(Feldmann Mór)
Soroksári-utca 5.

Pátia-nyomda részvény-
társaság
Üllői-út 25.

X. kerület (Kőbánya).

Első kőbányai könyvny
jászberényi-út 1.

Lőrinczi F.
Maglód-út (Oyájtó-fogház).

Merendák Károly
Liget-tér 4.

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abauj-Szeps**
Vongrey Gusztáv.
- Abrudbánya**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Trnkóczy József.
- Alsó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Gasz Mátvás.
Szavadill József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyors-sajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).
Öör. kel. egyházmegyei nyomda.
Gyulai István.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
- Aranyos-Maróth**
»Dóczi«-nyomda (tulajd.: Némedi László).
- Aszód**
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**
Wilhelm Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Antal.
Nánay Lajos.
Rajkóvics Károly.
- Balassa-Gyarmat**
Balassagyarmati könyvnyomda r. t.
Halyák István.
Pozsonyi Gábor.
Tokay Lajos.
- Balázsfalva**
Öör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**
Ábrahám Mór.
- Barcs**
Skríbanek N.
- Bártfa**
Blayer M.
- Békés**
Báró Drechsel Oéza.
- Békés-Csaba**
Corvina-ny. (Szhelszky József).
Lepage Lajos.
Povászay testvérek.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Piroška).
Engel Jenő.
- Besztercze**
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
- Besztercebánya**
Machbold F.
Sonnenfeld Mór.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Raubitschek Izor.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.).
Csurcu és társa.
Gábony és Társa.
Óótt János Fia.
Herz és Társa
Muresianu Aurél.
- Breznóbánya**
Kreislér J.
- Budafojk** (Promontor)
Leopold és Frank.
- Buziás**
U Imann F.
- Csákova**
Chudy Testvérek.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Csikszereda**
Györgyjakab Márton
utóda: Dreznánd Viktor.
Szvoboda József.
- Csongrád**
Tiszavidék nyomdája (tulajd.: Silber Jánosné).
Weisz Márk.
- Csorna**
Kokas és Neumann.
- Csurgó**
Vágó Gyula.
- Czepléd**
Nagy Elek
Sebők Béla.
- Debreczen**
Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.
Hoffmann és Kronovitz.
Kurucz Béla.
Kutasi Imre.
László Albert.
Pongrácz Géza.
Városi nyomda.
- Deés**
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakab.
- Detta**
Heldenwanger és Ulmann.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.
- Devescer**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**
Hirsch Mór.
- Ditró**
Ditró és Szárhegy közseg-gek nyomdája.
- Dombóvár**
Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaföldvár**
Schwarz Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Nettí.
Goldstein Józsuá.
- Eger**
Baross-nyomda (tulajd.: Paunz S.).
Egri könyvny. részv.-társ.
Erseki lyceumi nyomda.
Lów Sámuel.
- Enying**
Politzer Jenő.
- Eperjes**
Kósch Árpád.
Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn Mór).
Stamberger Lajos.
- Érsekújvár**
Kohn Samu.
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**
Mártonfi L.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Buzárovits Gusztáv.
»Hunnia«-könyvnyomda (tul.: Gerenday József).
Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértemplom**
Kuhn Péter.
Wunder J.
- Felső-Eör**
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**
Schiffmann H.
- Fertő-Nezsider**
Horváth B.
- Fiume**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jeruscheg G.
Mohovich Emidio
Unio könyvnyomdai müintézet (tulajdonos: Hegyi Jenő).
- Fogaras**
Thierfeld Lipót.
- Galántha**
Első galánthai könyvny. (tul.: Neufeld Samu).
- Galgóc**
Szold Jakab.
Sternér Adolf.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Létz János és Társa.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Herzog Á. E.
Kovács és társa.
Sima Dávid.
- Gyönk**
Engel József.
- Györ**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Györegyházmegyei könyvnyomda.
Pannonia-könyvnyomda (tul.: Szávay és Raab).
Sutányi János.
Györ-Székelyi Kálmán.
Gross G. és társa.
Gyula
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár**
Püspöki lyc. nyomda (hérlő: Papp György).
Voltz B.
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**
Grünfeld Mózes
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Gyula.
- Hala**
Práger Ferencz.
- Hátszeg**
Ideál-könyvnyomda.
- Hatvan**
Hoffmann J. L.
- Hódmező-Vásárhely**
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.
Lévai Fülöp.
Vásárhely és Vidéke. nyomdája.
- Homonna**
Waller S.
- Huszt**
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Tátra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).
- Ipolyság**
Neumann Jakab.
- Jászberény**
Brünauer Adolf és Társa.
Kaczvinszky Zoltán.
Kalocsa és Kubicza.
- Kalocsa**
Jurecs Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancsovics Gyuláné.
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipót.
- Karczag**
Szódi S.
- Kassa**
Breitner Soma.
Koczányi Béla.
László Béla.
Rosa Viktor.
Vitéz Adolf.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Első Kecskeméti Hirlapkiadó és Nyomda-Részvénytársaság.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László (tulajd.: Fekete Mihály).
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignác.
Sujánszky József.
- Kézdi-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózes.
- Király-Helmezt**
Klein József.
- Kisbér**
Kisbéri Kálmán.
- Kis-Czell**
Monyhárt Julia.
- Kis-Jenő**
Gallovics Jenő.
- Kis-Körös**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Feuer Illés.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignác.
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája.
(tul.: Magyary Mihály).
Gámán János örököse.
Gombos Ferencz.
Magyar Polgár nyomdája.
(tul.: Ajtay K. Albert).
Polcz Albert.
Zobázt Ferencz.
- Komárom**
Freisinger Mór.
Hacker Richárd.
Rónai Frigyes.
Schönwald Tivadar.
Spitzer Sándor.
Szénássy I.
- Körmend**
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöcbánya**
Joerges A. özv. és Fia.
Paxner és Biron.
- Kőszeg**
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kún-Szent-Márton**
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**
Özv. Bors Károlyné.
- Lajta-Szent-Miklós**
Fleischmann Ignác.
- Léva**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
- Lippa**
Máhr Emil.
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**
Steier Izidor.
- Lőcse**
Reisz Tivadar József.
- Losoncz**
Kármán-könyvnyomda.
Losoncz Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Traunfellner Károly.
Virányi János.
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Óvár**
Czéh Lajos.
- Makó**
Gaál László.
Neumann József.
- Malaczká**
Wiesner Alfréd.
- Marczali**
Mizsúr Ádám.
- Maros-Ludas**
Olücz József.
- Máramaros-Sziget**
Blumenfeld és Dávid.
Mayer és Berger.
Részvénytársaság.
Wider Mendel Fia.
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda (tul. Benkő László).
Grün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberg G. A.
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Dolesch és Braun.
Gyíró Károly.
- Miava**
?
- Mindszent**
Weisz Ignác.
- Miskolcz**
Forster, Klein és Ludvig.
Stamberger Bernát.
Szelényi és Társa.
- Módos**
Staits György.
- Mohács**
Bland János.
Rosenthal Márk.
- Monor**
Süveges József.
- Moór**
?
- Mosony**
Grünfeld Ignác.
- Munkács**
Grünstein Mór.
Kohn és Klein.
Kroó Hugó.
- Mura-Szombat**
Ujházi Miksa.
- Nagy-Atád**
Grünberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Molnár Mihály.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL

Budapest, V., Hold-uteza 7.

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KOZLÖNYE

ELŐFIZETESI ÁR
Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.

HIVATALOS RÉSZ.

A körhelyiség ünnepies megnyitásának programja.

(1900. szeptember 30-án este 8 órakor.)

1. **Elnöki megnyitó.** Tartja TANAY JÓZSEF elnök.
2. **Magyar kettős.** Éneklük: KAUPI JENŐ és KOLBER ARTHUR urak.
3. **Nyitány** a *Hunyady László* című operából, Erkel Ferencztől. Zongorán előadja SCHWARTZ EMILIA úrhölgy.
4. **A kewlári búcsú.** Heine Henriktől. Fordította Endrődi Sándor. Zenéjét szerzette Rohlich Gusztáv. Előadja: BENES SÁNDOR úr és egy négy hölgyből és nyolcz úrból álló kar.
5. a) **Planquette.** Dal Rip van Winkleből.
b) **Népdalok.** Éneklük AUSLÄNDER MARISKA úrhölgy, zongorán kíséri SCHWARTZ EMILIA úrhölgy.
6. **Hegedű-szóló.** Előadja NEMES JÁNOS úr.
7. **Szavalat** HITESSY OLGA úrhölgytől.
8. **A szecsesszió.** Humoreszk. Irta Makai Emil. Előadja SALZER J. úr.

Műsor után láncz.

(Férfi-vendégek 1 korona belépődíjat fizetnek, melyért családjegyet [egy úr, két hölgy] kapnak.)

Október havi program.

- 3-án (szerdán) rendes összejövetel.
- 10-én (szerdán) este 8 órakor:
Szak-felolvasás. STALLA MÁRTON: Honi ipar — magyar stíl.
Ezt követi a *rendes havi ülés.* (Ezen a napon vendégek nem vezethetők be.)
- 17-én (szerdán) este 1/28-kor:
Választmányi ülés. (A tagok a helyiséget, úgy mint rendesen, használhatják.)
- 24-én (szerdán) este 8 órakor:
Társadalmi felolvasás. KÁLDOR LAJOS: Uti vázlatok. (Nők is részt vehetnek.)
- 28-án (vasárnap) este 8 órakor:
Házi estély, műsorral és tánczczal.

31-én (szerdán) este 8 órakor:

Vita-estély. Témák:

1. A Deberny nevű betű a kurzívval egyetemben milyen jellegű? Mediaeval vagy angol?

DEBERNY-ANTIQUA (Deberny-Antiqua) DEBERNY-CURSIV (Deberny-cursiv)

2. Szöveg-szedésnél a *komma* és *ponl* után *több* vagy *kevesebb* legyen-e a beosztás?

Bevezeti BUTKOVSZKY BERTALAN.

(A havi ülésre és házi estélyre külön meghívókat is küldünk szét.)

A választmány.

A körhelyiség szabályzata.

(Véglegesen megállapított szöveg.)

1. *Körhelyiség.* Körünk helyisége úgy a rendes, mint a pártoló tagoknak minden hét szerdáján este 7—11-ig rendelkezésre áll. Idegenek azonban csakis a rendes tagok valamelyike által bevezetve, mint vendégek látogathatják azt. A vendég neve a körgazdák egyikének bejelentendő.

2. A Szakkör társas életének minél változatosabbá tétele czéljából a következő *ügyrend* állapotított meg:

a) Minden hó első szerdáján *felolvasó-ülés.* (Szakdolgozók felolvasása, csupán kortagok részére.) Ezt követőleg havi ülés.

b) A hó második szerdáján *választmányi ülés.* (A körhelyiség e napokon is a tagok rendelkezésére áll.)

c) A hó harmadik szerdáján *társadalmi felolvasás.* (Szépirodalmi, humoros, társadalmi vagy más ily felolvasás, melyen női hallgatók is résztvehetnek. A felolvasás után — különösen a téli hónapokban — tea, gulyás- vagy más kisebb estély tartatik.)

d) A hó negyedik szerdáján *vita-estély.*

e) A hó *utolsó vasárnapján* este 7—12-ig házi estély.

3. A választmány a havi műsort mindig egy óra előre állapítja meg az összes bizottságokkal együtt s a Grafikai Szemlében feltűnő helyen közzéteszi.

4. *Felügyelet.* A körhelyiségre és a tagok ellenőrzésére a *körgazda* (egy körgazda és két helyettes gazda) ügyelnek fel. Kötelességeik lehetőleg korán megjelenni, a ruhatárt ellenőrizni, felügyelni a rendre s képviselni a kört mint hivatalos személyek. Továbbá a tagok rendelkezésére bocsátani a szakkönyveket és lapokat, az ülések s minden egyéb a körgazdát megillető dolgok iránt intézkedni.

5. *Olvasó-szoba.* Minden tagnak jogában áll az olvasószobát a könyvtárral egyetemben használni. Könyveket elvinni csak a körgazda beleegyezésével szabad, ki azt a választmánynak bejelenti és nyilvántartja.

6. *Házi estélyek.* Októbertől márciusig minden hónapban egy-egy házi estélyt rendez a Kör, a melyeken a rendes tagok családtagjaikkal (egy férfi és két hölgy) részt vehetnek. Pártoló tagok a megállapított belépődíj 40%-át fizetik. *Vendégek* — ha azokat valamely tag vezeti be — szívesen láttatnak; köteles azonban minden férfi belépő (nem tag) egy korona belépődíjat fizetni, a melyért egy családjegyet kap. Oly nem tagoktól, kiket körünk többször vendégül lát, elvárja, hogy azok Körünk tagjaivá váljanak.

7. *Ruhatár.* Házi estélyek alkalmával — mivel ilyenkor táncz is van — a ruhatár minden személyre kötelező. A ruhatár díja egy-egy személyre szól s a bejárónál lesz kifüggesztve.

9. *Igazolás.* A Kör gazdáinak jogában áll bármely tagot igazolásra felhívni. Erre mindig az utolsó, legfeljebb azonban az utolsóelőtti havi nyugta szolgál.

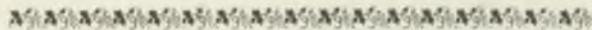
9. *Felolvasást* bármely tag, vendég is tarthat. A dolgozatot azonban mindig előzőleg a titkárnál kell benyújtani, ki azt a választmánynak bemutatja.

10. *Kártya- és billiárd-díjak:*

Új tarokk-kártya	50 fill.	} személyenként.
Használt „	30 „	
Magyar kártya új	30 „	
„ használt	20 „	

Billiárd óránként 60 fillér.

Sakkot és dominót a kör díjtalanul bocsát a tagok rendelkezésére.

A szecsessziós ház.

Budapest egyik legforgalmasabb helyén, a Kerepesi-út kellős közepén épült nemrég egy feltűnő palota: a szecsessziós ház. A ki csak arrafelé halad, mindenki megnézi a különös formájú házat és megcsóválja rá a fejét. A kik nem ismerik a különféle stílusokat, azok hol magyar stílusú épületnek, hol kínai, hol tudja az ég mifélének nevezik. A stílusban jártasok azonban nem vesznek észre azon semmiféle stílt, hát elnevezték szecsessziós palotának. És most ezen a néven ismeri azt a házat egész Budapest.

Ebbe a különös formájú házba költözött szeptember első szerdája óta a *Könyvnyomdászok Szakköre* is, a mennyiben minden szerda estére (7-től 11 óráig) albérléthe vette a Fővárosi Iparoskör összes kaszinó-helyiségeit. Azonkívül minden hónapban egyszer egy vasárnap estét is ott tölt-

hetnek a Kör tagjai, a mikor házi estélyeket rendezünk ottan.

A szerdai napokon lesznek a havi és választmányi ülések, vitatkozások, felolvasások és egyéb más kisebb szórakozások. Akkor ott lesznek a különféle helybeli és külföldi szaklapok, minket érdeklő dolgok és kiválóbb diszmunkák stb. Lehet fent dominózni, sakkozni, billiárdozni, kártyázni és újságokat olvasni.

Igy kezd meg a Szakkör az őszi szezont, mintegy izlelítő adva a rég óhajtott állandó helyiségből.

Ez az esztendő csak próbaév, mely ha sikeresen zárul, megnyitója lesz az állandó helyiségnek, a hol végre otthont talál oly sokáig vándorolt körünk.

A hetenkint egyszer való összejövetelek — azt hisszük — új életet hoznak majd elposványosodott nyomdász-társaséletünkbe és megismerjük egymást személyesen is.

Ez a kölcsönös megismerés sokat lendíthet szakmánk előbbrehaladásán. A képzettebbek eljáratnak oda tanítani, a fiatalabbak pedig tanulni. Ezzel nem az untató iskolarendszert értjük, hanem a fölolvasások és vitatkozások rendszerezését.

A fölolvasásokat rendszeresebbé tesszük a körben, a vitatkozásokat pedig meghonosítjuk, még pedig úgy, hogy egy-egy új vagy érdekes témát azonnal nyilvánosan, minden szónoki sallangot kerülő egyszerű társalgó modorban megvitatunk, meghallgatjuk a különféle véleményeket és végül azokat vagy mindjárt a helyszínen, vagy ha az bonyolult voltánál nem lehetséges, egy bizottság összegez és időnkint majd kihirdet. A fontosabb és jelentősebb ily vitákról kivonatossan a Grafikai Szemle is megemlékezik majd, hogy a felvetett kérdéseket és a tisztázott eszméket, mint elvi jelentőségű dolgokat, minél szélesebb körben terjeszsze.

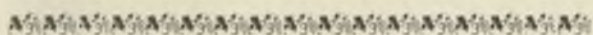
Ezek volnának nagy körvonalakban előadva az új helyiség céljai. Mi azonban e pár sorral csak figyelmeztetni akartuk a tagokat az új éra küszöbén a Kör feladataira és főképen arra, hogy magunk között minél nagyobb propagandát csináljunk Körünknek, hogy megszorodva, anyagilag is megerősödvé betölthessük azt a fontos és minden pártoskodásuktól ment hivatást, mely elé Körünk majdnem két évtized óta lassan, de biztosan törekszik.

Az új helyiséggel együtt megszűnik az a régi

szokás, hogy házi estélyeinkre vagy felolvasó-
üléseinkre idegenek is megjelenhessenek — ingyen.

Eljöhetnek bizony oda idegenek is, csak hogy
most már azoknak is adózni kell majd Körünk
pénztárába, mert hát azt senki se kívánhatja, hogy
300—400 ember azért fizessen, hogy abból másik
300—400 ingyen mulasson és szórakozzék.

Azt hiszszük azonban, hogy ez az újítás csak
hasznára válik Körünknek úgy anyagi, mint er-
kölcsei tekintetben is, mert így mindenképen meg-
gyarapodva, megalapítjuk azt a családi otthon,
melyre oly régen áhitozunk; azt a helyet, a hon-
nan ki lesz zárva minden visszavonás és a hol
csakis a szakdolgozók felett lehet majd — vesze-
kedni.

Londoni levél.

Egész biztos voltam abban, hogy Londonban munkát
nem kapok, azért mégis részántam magam a tengeri
utazásra, hogy a világ sokat emlegetett legnagyobb
városát meglássam.

Eddigi nyaralásom tartama alatt takarékosan gaz-
dálkodván, maradt tehát annyi pénzem, hogy ezt az
utazást „megkoczkáztathattam“. Azt, hogy „megkoc-
kázthattam“, jogosan mondhatom, mivel tudvalevőleg
Angliában semmiféle egyesületi segély nem létezik és
az ember egyedül csakis önmagára van utalva.

Párisból állomásról-állomásra utaztam Brüsszel felé;
innen Antwerpenbe. Antwerpenből akartam áthajózni
Londonba, ámde a hajójegy itt 16 frank, míg Osten-
déből — mint hallottam — csak 7 és fél frank. Nem
sokáig gondolkoztam, hanem összeszedtem sátorfámat
és utaztam vissza Gentbe, onnan Brüggebe, míg Brüg-
géből Európának egyik leghiresebb tengeri fürdőjébe:
Ostendébe.

Itt azonban keserű csalódás várakozott reám, mivel
szombaton reggel érkeztem meg, míg a hajó pénteken
és kedden délben indul. Értem azt a hajót, mely a
magamfajta szegény embereket szállítja.

Hogy mit tesz Ostendében három és fél nap vára-
kozni, azt csak az tudja, ki ott tartózkodott. Nem
mintha nem lenne szép! A világért sem! Fenséges
hely, nagyszerű levegő, remek kilátás a tengerre. Ámde
midőn a lakás áráról kezdtem kérdezősködni, a hajam
szálai is az égnek meredeztek. Párisban közönséges
falusi árak vannak Ostendéhez képest. Az étkezés ára
lépést tart a lakásával. Legtöbb időt a tengerparton
töltöttem és néztem, miként fürödnek a felső tizezer
urai és hölgyei vig együttlétben, a beláthatatlan nagy
medenczében, kik között a magyarok nem a legkisebb
számban voltak.

A belgáknak anyanyelvök a flamm, mi nem más,

mint elkorcsosult — vagy mint ők mondják — vissza-
maradt német; ámde mindenfelé beszélnek a francziát.
Végre eljött a kedd és én a hajóraszálláskor szomo-
rúan konstatáltam ama régi közmondás igaz voltát,
hogy a fősvény kétszer költ. Ha Antwerpenből utazom,
úgy a drága hajójegy daczára is olcsóbban jövök ki,
mint így. No de nem baj! Láttam Ostendét is és
„fürdőztem“ egy világfürdőben.

Szép tiszta időben déli 12 órakor indult a hajó,
ámde alig haladtunk félórát, mindig erősebben kezdett
himbálózni. A himbálózás hánykolódássá fokozódott
és végre is mi kénytelenek voltunk elhagyni a felső
fedélzetet, mivel időnként egy-egy hullám elborította
azt és a néhány bátor angol, ki fent maradt, csurum
viz lett. Nem akarom az olvasót az utazás egyes
részleteivel szórakoztatni, mivel tartok tőle, hogy meg-
kapnák a tengeri betegséget; csak annyit jegyzek
meg, hogy a jegyirodába éjjeli egy órára mondták
a hajó megérkezését, a valóságban azonban reggeli
7 órakor szálltunk partra.

London forgalma óriási, utcái veszedelmesen hosz-
szúak és rendőrei kivétel nélkül ijesztően nagy, erős
emberek. Középületei közül a British Muzeum tetszik
nekem — különösen belső értékénél fogva — leg-
jobban.

E muzeumról, főleg mi minket nyomdászokat leg-
inkább érdekel, könyvtáráról akarok egyet-mást írni.

A nagy múzeumépület földszintű jobb szárnyában van
elhelyezve a könyvtár. A mint az ember belép, első
sorban értékes kéziratokat láthat Anglia és más államok
nagy férfaitól, mint *Luther Mártonnak* egy 1526-ban
dr. Barnes-hez irt levele; egy levélben *Michelangelo*
ir az édes atyjához 1508-ban, míg egy másik levél
Michelangelo fiához van czimezve olaszul *Galileo*
Galileitől. Mellette *Calvin János* latin levele *Guil-*
laume Fasel neuchateli (Svájcz) paphoz; *Rousseau*
1764. július 15-ről, *Pierre Corneille-nek* 1649-ből kel-
tezett francia levele stb.

Régi okiratokban sines hiány. Egy lefényképezett
okmány 1612-ből, melyen a négy aláírás között erélyes
betűkkel van írva: *William Shakespeare*; egy adás-
vételi szerződés papirosra írva Szíriából 166-ból;
Frankfurt a/O. városnak egy rendelete 1147-ből vörös
pergamenen, szép inicziális aranybetűkkel; *X. Leo* pápa
egy sajátkezűleg irt bullájának foszlányai 1521-ből;
II. Mohammed egy parancsa 1453. május 29-éről;
Alfons herczeg keresztlevele 1292-ből; *Dürer Albert*
ma is általánosan ismert nürnbergi építész és rajzoló
eredeti háztervrajza német magyarázatokkal a XV.
századból; *Homer*, *Hyperides*, *Bocchylides* és más
görög bölcsek papirusra irt tanításai 160—400, meg
egy 2 $\frac{1}{2}$ m. hosszú és egy 80 cm. széles papiros-
okmány 572-ből.

Könyvek a Gutenberg előtti időkből igen nagy szám-
ban láthatók, melyek részben írva vannak, részben pedig
fatáblákról lettek nyomva. Ilynek: *Demoszthenes*: De

Folsa Legaliane című könyvének egy része a II. századból; *Clement* római paptól: Titus beszédei V.; *St. Gregori*: Moralia című könyve VII.; *Paulus Orosius* latin történelme VII.; egy görög-latin szótár VII.; a Korán arab nyelven, míg ebből egy kivonat miniatűr kiadásban hat cicero szélességre VIII.; *Ottó* apát latin bibliája VIII.; *Nicepous* konstantinápolyi patriarkától: *Bigrantine Chronicles* IX.; *Vitruvius*: de Architectura IX.; Liber Vitae négy színben festett inieziálékkal IX.; *Cicero*: Arabea, képekkel IX.; egy kísérs, igen apró gyöngybetűkkel irt biblia háromhasábosan írva, hajdan az orleansi püspök tulajdona IX.; *Thukydides*: Magyarázatok IX.; *Horatius* költeményei a X. századból és még igen sok, térszűke miatt fel nem sorolható értékes szép, régi mű.

A mozgatható betűk feltalálása és az azutáni korból is nagy a raktár. És pedig mint a legöregebb látható itt egy latin biblia *Gutenberg és Fust* műhelyéből, Mainzban 1455. A legelső nyomott Cicerót *Fust* és *Schoeffer* készítették 1466–67.; *Clement* pápa: *Schoeffer Péter* nyomdájából Mainz 1471.; egy német naptár *Künspereck János* nürnbergi nyomdájából 1474-ből, melyen a hold nagysága fontokra van osztva. Így pl. holdfogyatkozáskor a hold 3–4 font, míg később töltekor 8–9–10 font. Nem sokkal később 1490-ben már Lipesében is jelent meg egy naptár *Kacheloven Konrád* nyomdájában, melyeken a hónapok vannak igen érdekesen jelképezve. Egy hasonló naptár jelent meg ugyanezen évben Mainzban is, de nem lehet elolvasni, hogy mely nyomdában.

Egyes országok nyomdai termékeivel képviselve vannak még Strassburg, Bamberg (német); Róma, Velenceze (olasz); Westminster, London (angol) külön rekeszekben. Az első könyv Prágából (cseh) 1518, Krakó (lengyel) 1506, Portugália (héber) 1487, Lissabon (héber) 1489, Zaragozza (latin) 1478, Esslingen (német-héber) 1477, Egyiptom (bráma) 1629, Arábia (arab) 1514, Vilna (orosz) 1525-ös évszámot mutatja.

Mint érdekesség és különlegesség van közszemlére téve: *Homer* Odysseá-ja 1479-ből, széljegyzetekkel 1270-ből. *John Milton* egy műve *Christopher Arnold* nürnbergi tanárnak ajánlva 1651-ből. *Aesopus* meséi latin nyelven 1480; egy kínai történelem 1400–1434 és egy színes kép, mely a kínai császár mennyei hatalmát ábrázolja, egy perzsa dízmű színezett képekkel 1580. Tibetből egy szanszkrit nyelvű felirat 1845; egy mandzsu-tibeti-mongol-török-kínai szótár, végül még *Shakespeare-től* *Histories et Tragedies* 1623 és *Romeo et Julie* 1597; *Defoetől* *Robinson Crusoe* 1719-ből és *Gulliver utazásai* 1726-ból első kiadása.

Van egy rekesz arezkép is, melyek közül csak a reánk nézve fontosabbakat említem meg: *Christofer Plantin* antwerpeni nyomdász 1460–1527; *Johann Froben* német nyomdász 1460–1527; *William Gasslan* angol betűmetsző 1692–1766; *John Baskerville* angol nyomdász 1706–1775; *Aldus Pius Manutius*, az

olasz sajtó megalapítója 1449–1515 és hasonnevű nyomdász fia 1511–1574; *Robert Estienne* francia tanító és nyomdász 1503–1559. Egy csoportba van foglalva hat angol nyomdász képe a XV. századból, ezek: *Caxton Wajnknyn*, *Worde*, *Reginald Wolfe*, *Richard Grafton*, *John Day*, *John Wight*. Végül egy allegorikus kép jobb- és baloldalán *Gutenberg* és *Fust* képei, alul *Gutenberg* nyomdája, felül e sor: „*Artis Typographie*“.

Van még számtalan apróság, u. m.: képek, térképek, fametszetek, vékony falemezek, vastag kőlapok hieroglifekkel, földgömbök és ki tudná elsorolni, hogy mi minden még.

Még egy könyvre bukkantam 1568-ból, a nyomozéget és szerzőt nem olvashattam, mivel a középen volt felnyitva, melyben úgy látszik minden mesterségre egy vers van a hozzáillő rajzzal. A nyitott lapokon ezeket találtam:

Buchdrucker.

Ich bin geschicket mit der Press
So ich auftrag den Firmiss resse,
So bald mein dienz den bengel ruckt
So ist ein bogh papyrs gedruckt,
Da durch kombt manche Kunst an tag
Die man leitlich bekammen mag,
Vor zeitn hat man die bucher gschribn
Zu Meintz die Kunst erstlich tribn.

Buchbinder.

Ich bind allerley Bücher eyn
Geistlich und Weltlich gross und klein,
In perment oder Brätter nur
Und beschlags mit guter Clausur.
Und spangen und stemff sie zur zier
Ich sie auch im anfang planier
Etlich verguld ich auff dem Schnitt,
Da verdin ich viel Geldes mit.

Ha e versek egy kissé ósdiak is, de betűről-betűre így vannak az eredetiben.

Az *Albert and Viktoria* nevű technikai régiségárban is látható néhány, nyomdászokra nézve igen érdekes tárgy. Ilyen a *Franklin Benjamin* tulajdonát képezett legelső angol kézi sajtó 1753-ból. Nagyjában hasonlít a mai kézisajtókhoz, csak a rugók és több vasesavar van kötéllel helyettesítve. Egy tökéletesbitett — mintegy 50 cicero hosszú — miniatűr kézisajtóban ma is be van zárva egy kis nonpareille szövegű hirdetés, 1812-ből. *Henricius Thomas Eticombe* tulajdona volt. Az előbbihez hasonlóan kisebbítve egy kettős gyorsajtó, 1818-ból, mely meglepően hasonlít a ma is használatban levőkhöz. Két nyomóhenger, két festéktartó igen helyes festékdörzsölő-készülékkel. Csak egyik oldalán raknak be. *Edward Cowper* és *Augustus Applegath* gyárosok készítették. Van itt egy *Halifax* elnevezésű taposó-sajtó is a XIX. század elejéből, mely azonban igen komplikált szerkezetű és nem ismerem fel benne a mai bélyegnyomók elődjét. Gyárosa *J. Walde* volt.

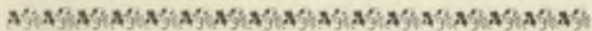
Mindezeknél érdekesebb a legelső rotációs gép néhány maradványa és az azon nyomott szedés.

Kissé nehéz lesz ezt a szedés-formát megmagyaráznom, de megkísérlem. Az ólombetűk magasságra nézve megegyeznek a jelenleg használatban levőkkel. Amaz oldaluk, melyekkel egymás mellé illesztetnek, a talpuk felé fokozatosan vékonyodik, mi által 20 cicero szélességnél a sor 90 foknyi hajlást képez.

A sorzó szintén e szerint van készítve és hasonlóan negyed kör alakúak a ritkító térszökök. A mint a mi betűinken a szignatura, úgy van ezeken 6—6 pontnyira a talp és fejtől az egész betűből három pontnyi lerészelve, a mely helyen térsző lesz elhelyezve. A hajók rézlemezből természetesen a szedésnek megfelelően vannak készítve, mind a négy szélről zárva. Négy ily hasáb szedés képez egy oldalt, miután a 90 foknyi negyed kört képező hasábok 360 fokot, azaz egy teljes kört adnak. A hasábok között támadt 20 cicero átmérőjű ürbe egy henger jön, melyre a hasábok csavarokkal erősítették rá és az ily szedéshengerek jöttek a rotációsba. Az egyes betűk kiesését a térszők megakadályozzák.

Sok érdekes régi gép van még e muzeumban, melyek közül megemlíthetem a legelső vasuti mozdonyt, melyet a reá akasztott magyarázat nélkül egy vidéki város tűzifecskendőjének is nézhettem volna.

LIGETI JENŐ.

Négy öreg nyomdász halála.

Az utóbbi hetekben ijesztően pusztított a halál öreg, még az 1848-as világot látott szaktársaink között. Nem kevesebben, mint négyen dőltek ki a már nagyon kevés számban élő tiszteletreméltók közül.

Egy napon, augusztus 27-én végezte be földi pályáját két öreg szaktársunk: *Horák Egyed* és *Pamperl Ede*. utóbbi 85 éves, előbbi 81 éves korában.

Horák Egyed Esztergom város szülöttje. Miután a pesti Beimel-nyomdában kitanult mint betűszedő, több éven át tartó vándorutat tett Német- és Franciaországban, meg Belgiumban, melyről 1845-bert tért vissza Pestre. Itt a Beimel, illetve Kozma-nyomdában működött eleinte mint vízefaktor, majd mint tényleges művezető. 1849-ben, a forradalom legyőzete után történt, hogy folyamodványt nyújtott be az amaz időben mindenható pesti katonai parancsnokhoz, önálló nyomdának helyben való nyithatására, de e kérelmével azzal a kurta indokolással utasították el, hogy a fővárosban amúgyis a szükségesnél több nyomda van. Ekkor Horák, mint Esztergom szülöttje, elhatározta, hogy bérbe veszi Beimel veszteglő esztergomi üzletét. Beimel ráállott az alkura, mely 500 pengőforint és 12 arany évi bér mellett hat évre szólott; az inventáriumot két faprés és ötven mázsa avult betűanyag képezte.

Horáknak csak a nyomda-üzetési engedély kellett és nem vette igénybe Beimel készleteit, hanem új betűkkel és egy gyorsajtóval kezdte meg működését. 1854-ben felbontotta Horák a szerződést Beimellel és visszaadta neki két faprését és az ócska anyagot; ő maga azalatt szerzett magának jogot egy második esztergomi nyomda felállíthatására, mely 1856-ban saját czége alatt létre is jött.

Ez időtől fogva Horák nagy tevékenységet fejtett ki nyomdájával egészen 1879. januárig, midőn az rokona, *Buzárovits Gusztáv* tulajdonába ment át.

Horák azóta nyugalomban élt, télen Budapesten, nyáron Isaszeghen, hol őt végre utólérte a halál.

Pamperl Ede szintén Beimel pesti üzletében tanulta a nyomtató-mesterséget. Mint segéd ő volt Petőfi költeményei Emich által rendezett első gyűjteményes kiadásának nyomtatója. A forradalmat mint honvéd küzdötte végig, meg is sebesülvén egy ízben. Hosszú idő óta Aradon tartózkodott, hol kollegáival meg is ülte ötvenéves nyomdász-örömmünepét. Tizenkét év óta élvezte a nyomdász-egyesület rokkantségélyét. Pamperl 85 éves magas kort ért el.

Szeptember 14-én pedig *Kovács Mihály*, rozsnói nyomdatulajdonos húnyt el, közhasznú életének 78-ik évében. Kovács fiatalon, az 1845-ik évben került hozzánk Pestre szűkebb hazájából, Erdélyből. Itten a Landerer és Heckenast-nyomdában kapott munkát mint szedő. 1848-ban Pozsonyban dolgozott. A szabadságharcot Erdélyben küzdötte végig mint honvéd. Azután újra Pesten dolgozott a szekrény mellett, mig nem 1862-ben átvette a rozsnói nyomdát. Megalapította a *Rozsnói Híradót*, mely lappal nagy szolgálatot tett a magyar nyelv terjedésének. Emlékét polgártársai és nagyszámú családja őrzik szeretetteljes kegyelettel.

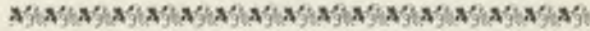
Mint negyedik húnyt el végre f. hó 17-én *Höchner János* Budapesten, országos egyesületünk rokkant tagja, élete 79-ik évében. Höchner Augsburgban született s ott is tanulta a betűszedést. Vándorútra kelve, több évi kalandozás után a negyvenes évek elején Bécsben állapodott meg, hol meg is nősült. Hogy Ausztriában abban az időben milyen „atyailag” gondoskodott az államhatalom alattvalói boldogulásáról, mutatja egy kezünkbe kapott bizonyítvány, melyet a Höchnert foglalkoztató nyomda faktorának kellett kiállítani arról, hogy Höchner képes 5—6 pengőforintot hetenkint keresni, illetve családot eltartani s hogy a nyomda Höchnert nős állapotban is fogja munkában tartani. E bizonyítványnak ez a szövege:

Zeugniss. Dass Johann Höchner in der Buchdruckerei von A. Pichlers sel. Witve in der Vorstadt Margarethen Nr. 30 als Schriftsetzer in Condition steht und sich wöchentlich 5 bis 6 fl. C. M. zu verdienen im stande ist, ich ihm auch im verehelichten Stande Arbeit zu geben Willen bin, bestätige ich zum Behufe seiner vorhabenden Verehelichung durch meine Unterschrift und beigedruckten Siegel. Wien, den 28. Nov. 1844. pr. A. Pichlers sel. Witve Buchdruckerei. In Auftrag: Joh. Kitz, Factor.

A bizonyítvány előmutatásával Höchner minden további akadály nélkül házasodhatott.

1847-ben Pestre került a Landerer és Heckenast-nyomdába. 1849 nyarán a banknyomdával Szegedre ment, családját is magával vive. A szabadságharc lezajlása után Aradon, majd Nagy-Szebenben dolgozott. 1862-ben visszatért a fővárosba s azóta itt működött. 1887-ben ülte a Légrády-személyzet körében felszázados pályafutásának emlékét. A múlt év elején nyugalmába ment.

FIRTINGER KÁROLY.

CSARNOK.

Vázlatok mainzi és párisi utamról.

II.

Messze jár már vonatunk Mainztól: gondolatim mégis vissza-vissza kalandoznak s emlékezetemben meg-megújítják fölemelő epizódjait a szép napoknak.

Apró német hercegségeken keresztül az esti órákban érkeztem meg *Strassburgba*. Elszász-Lotharingia fővárosa ósdi rendtelenségben épült házsoraival nem éppen kellemes benyomással van a keresztülutazóra.

Elhagyva e várost, vonatunk többnyire hegyekbe vájt utakon, közben pedig több alagúton, melyek egyike kétezer méter hosszú, a határ felé közeledik.

Avricourt határvárosban, mely német és francia területen van, vámvizsgálat után átszállunk a francia vasutra, hogy tizenkétórai út után czélt érjünk. A két állomás órán a közep európai és a francia idő, mely egyórát eltérést mutat, van feltüntetve.

Régi helységek mellett visz el utunk. Elhanyagolt külsejükkal nem keltenek jó benyomást. A kőfalak, a melyek valamikor a város körül húzódtak, majd földig rombolvák; a vörös fedelű házak falai vakolatlanok, olyiknak oldala bedőlve.

Közeledem *Parishoz*, a modern Babylonhoz, mely a népekre oly csodás varázsszal bír. A mily arányban kisebbedik a tér, mely tőle elvált, oly arányban növekedik várakozásom.

Az esti órákban rohogott be velem a vonat *Gar de l'Est* pályaudvarába. Ebben az időben éri el a forgalom tetőpontját. Landauerem a nagy boulevardokon haladt; körülöttem a száguldó alkalmatosságok száza. Egész emberáradat hullámszik, festői képet mutatva a gesztenye- és akáczlákkal szegélyezett széles utakon. Közben kocsim a kivilágított kiállítás szomszédságában hajtattott el az Avenue Rappon levő lakásomra. Mily fönséges kép! Mintha az álmok világát jártam volna. És a fényes, villamos fényben úszó kiállítási paloták közül a sötét éjszakába kiemelkedik a zseniális Eiffel alkotása, talapzatától tetejéig sűrűn kirakva villamos lámpákkal, mint megannyi csillogó gyémánt remek képben mutatva a torony magasha nyuló szép formáit.

A következő napokon azután sorba jártam e tündérváros utcáit.

A mi tudományban, művészetben, műiparban fönséges, a mi a szellem, haladás, józóság csak produkálhat, azt csodás alkotásokban itt megtalálhatjuk.

A Szajna jobbpartján, a remek Concorde-térről jövet a kiállítás impozáns diadalkapuján — falain a munkát szimbolizáló relief-képekkel, melynek kupoláján a szabadság nemtője ékeskedik — belépve, találjuk a francia művészet

történelmi kiállításának és a képzőművészeteknek emelt klasszikus palotáit. Mennyi remeke az eszetnek, a vésőnek, s mennyi nemes, fönséges gondolat kifejezve e műveken!

Tovább haladva, az 1878. évben emelt *Trocadéro* parkjában a gyarmatok tarka csoportját látjuk. A gyarmatügyi miniszterium épületében a francia gyarmatok irodalma gazdagon képviselve van. A falakon pompás kivitelű térképek, szekrényekben utazási s más művek; az asztalon feküsznek nagy számmal a gyarmatok hírlapjai, folyóiratai, a sok közül *Indo-Chine français*, *La Politique Coloniale*, *Journal officiel de Madagascar* címűeket sorolom fel.

Algír, a francia gyarmatok legtekintélyesebbje pavillonjában kiállított termékei mellett fejlett irodalomról tesznek tanúságot a könyvek, füzetek, hírlapok sokasága. A gyarmatokon dívó nevelésről pedig iskolakönyvek, füzetek, rajzok s egyéb iskolaszerek után szerezhetünk fogalmat.

A Szajna partján, szomszédságában a kertészeti kiállításnak, mely bizonyára legszebb a maga nemében, Páris város pavillonjában a szakoktatásnak fontartott részében találjuk az *Ecole municipale Estienne* kiállítását.

E francia szakiskola — melyet 1889. évben Estienne Róbert híres francia nyomdász emlékére alapítottak — kiűzött feladatának: a könyvnyomtató-művészetnek tehetség munkásokat nevelni, mint e kiállítás bizonyítja, sikeres eredménnyel felel meg.

Egy hatalmas kötet, mely minden részében az intézetben készült, magában foglalja az intézet valamennyi osztályából kikerült munkák levonatait. A szedő-osztályból többek között sikerült kisebb akcidenciák, mint meghívók, számlák, levélfejek mellett találunk egy Gutenberg képével díszített, hét színben nyomtatott naptárt, mely különösen sikerült, majd néhány többszínben nyomott színes munkával találkozunk itt. Tetszetős lapokkal van a könyvnyomtatás képviselve. Fa- és rézmetszések, melyek — tekintettel készítőjükre — nagy ügyességről tanuskodnak. Szép munkák a vésőműhelyből kikerült inícialelek, vignetták, fejlécek. Lapozgattam néhány könyvben, melyek pontos szedést és gondos nyomást tüntetnek fel. A kiállítást a könyvkötőktől kikerült díszes bőrkötések egészítik ki.

Ez intézet kiállításáról — bár még a régi ösvényen halad s munkáin nem is találkozunk sok eredetiséggel — csak dicsérettel emlékezhetek meg.

E kiállítás közelében vannak a párisi rendőrség fénykép-albumából közszemlére tett, fiziológiai tanulmányokra is szolgáló pillanatnyi fölvételek.

Most a páratlan szépségű III. Sándor czár hidján át, mely gyönyörű szoborportozataival egy szobrászati remekmű benyomását teszi, az *Esplanade des Invalidesre* jutottunk. Az itt emelt palotában az ékszerek csoportjában sok nézője akad mindig a czár által a francia nemzetnek ajándékozott. Franciaországnak drágakövekből kirakott térképének.

Innen jobb oldalt tárva, a folyam partján a *nemzetek utcája* során emelkednek az idegen nemzetek palotái, mely festői épületeken hűen tükröződnek vissza az illető nemzetek építészeti stíljai.

A sort az olaszok renaissance palotája nyitja meg. A finom izlésű olasz nép e kiállítása valamely műtárlatra emlékeztet.

Mellette épült az Egyesült-Államok rendkívüli kényelemmel ellátott palotája. Állami életébe engednek bepillantást az eredetiek mintájára berendezett posta-, táviró-, hírszerző stb. hivatalok, olvasó- és írótérmeikkel.

Ausztriai szomszédunk, továbbá Bosznia és Peru pavillonjait elhagyva, a mi kissé komor külsejű *történelmi pavillonunkhoz*: értünk. Szinte áhítattal megyünk végig a termen. Ezeréves multunk emlékei, megannyi hirdetői régi dicsőségnek, fényes gyűjteményben jelentek itt meg. Antik műiparunk remekei, templomok műkínesei közt pedig régi himzésű egyházi öltönyök, értékes mise- és énekeskönyvek.

Míg a többi nemzetek a jelen kor alkotásaival ismertetnek meg, mi magyarok történelmünk lapjait tárjuk az idegen elé.

Nagy-Britannia palotája után következik a belgák monumentális gótstílusú épülete és a norvégok pavillonja.

Elértünk a nagy német nemzet impozáns palotájához. Itt már hosszabb ideig tartózkodunk. Szülőhazája lévén a könyvnyomtatásnak, benne előkelő helyet foglalnak el annak termékei.

Beigazolva látom a mondást: a könyvpiar tükrö a nemzet műveltségi fokának.

Dicséretes s nekünk nyomdászoknak kedvező újítás, hogy a kiállított művek — eltérőleg más nemzetek rendszerétől, hol üveg alatt állítottak ki — szabadon fekszenek. Tág tér kínálkozott tehát a könyvek belsejének tanulmányozására. Örömmel is forgattam a gazdag anyagot tartalmazó művek lapjait. A berlini Langenscheidt-féle könyvkiadó-vállalat kiállított szótárai között van egy kötet, a melyben érdekesen mutatják be az angol-német encziklopédiai szótár létrejöttét a szellemi és technikai munka alapján. A kiadó ismertetését a mellékelt eredeti kéziratlapok, korrekturelevonatok hosszú sora kísérik egészen a nyomásra kész lapig. A modern irányt sikerrel kultiváló *Jugend* heti folyóirat művészies rajzú borítékjainak egész sorozatát állította ki.

A következő népek, mint spanyol, boszniai, svéd és görög pavillonjai zárják be a sort. A kevés számban található nyomtatványokról fejlődő könyvnyomdászatra következtetünk.

A *Champ de Mars* területén — mely most a béke műveit hordja magán — épült nagy iparesernokokban az irodalom, tudomány, művészet, közoktatás s az erre szolgáló eszközök társaságában találjuk a könyvnyomtató-művészetet.

A század fordulóján a nemzetek tudásának, szellemi életének fontos képét nyújtja az itt közszemlére került nagybeesű anyag. A fejlett, magas színvonalon álló irodalom a könyvpiar hatalmas fejlődését eredményezte, ennek nyomában pedig lendületet nyert a sajtógyártás.

A gépek kiállításánál érvényesült helyes módszer, hogy a gépek működésben és annál az ipari szaknál nyerjenek elhelyezést, a melynek előállítására szolgálnak, hogy így a készítési folyamat a közönség szeme előtt történjék, egyúttal hozza a sajtókat a könyvnyomdászati termékeivel.

A kiállító nyomdai gépgyárosok közül első helyen az *augsburgi* gépgyárat említem. Kolosszális nagyságú hat színt nyomó rotációs színtétele uralja környezetét. Magassága öt méter, öt és fél méter széles és tíz méternél hosszabb ez a harminczkét oldal nyomására alkalmas sajtó. Nyomóképessége 3000—6000 kétoldalt nyomott ív között változik.

Szép és érdekes a lipcsei *Scheller & Giesecke* cég kiállítása, mely részben a német házban, részben pedig itt van elhelyezve. Művészetünknek három ágát művelő e jeles cég kiállított gépgyártmányait, mint a téglanyomású *Phoenix* sajtót és a *Windsbraut* gyorsaját működésben láthatjuk. Nemesak a legkülönbözőbb nyomásra alkalmas erős alkotásuk, de különösen javított festékszerkezetük teszik mintaszerűvé az elsőnek leírt, dombornyomásra is berendezett sajtókat. A cég egyéb gyártmányai közül a számológészülékek pontos működésükért érdemelnek figyelmet. Háromszínyomású kliséiről készült szép gyűjteménye szemet gyönyörködtet; betűöntődjét és rézléniagyártását pedig a művészies tervek után készült diszítványag dicséri.

Krause *Károly* működésben lévő papírtmégmunkáló gépeivel hívja fel a szakemberek figyelmét.

A francia gépgyárak közül *Marinoni* rotációs gépeivel tűnik ki; a betűöntődék közül első sorban említendő *Berthier & Durey* Párisból, mely cég mesteri szedésműködésben mutatja be szép betű- s diszítványagát.

Londonból *Gaston* küldött be könyvkötői használatra rendelt rézbetűket és körzeteket.

Keressük fel a mi gyűjteményünket. A falakról, a szekrényekből csupa jó ismerősök köszöntenek itt. Hazánk könyvnyomtatói és kiadóinak java jelent meg. Kiállításunkkal, mely egyrészt gazdag irodalmunkat, másrészt a könyvnyomtatás terén elért haladásunknak hű képét mutatja be, méltó helyet foglalunk el a külföldi nemű termékei mellett.

Az *Államnyomda* kiállításában ott látjuk a magyar állam közigazgatási térképét, mely nagyarányú méreteivel, valamint kivitelével osztatlan elismerésben részesül. A sok kiváló munka közül főlemlitem a különféle értékpapírok mintalapjait, Budapest történetét díszkötésben stb.

Az *Athenaeum* a kiadásában megjelent díszmunkákkal, továbbá a nyomda egyéb szép lapjaival szerepel.

A *Franklin-Társulat* nemes ízlésű kiadványaival és nyomtatványaival van képviselve; valamennyi díszjele sokszorosító-iparnak.

Hornyánszky *Viktor* remek kiállításából tekint le a legtöbb modern ízlésű, művészies kivitelű akvizidensz-nyomtatvány; többi kiállított dolgai is előkelő helyet foglalnak el a magyar csoportban.

Légrády *Testvérektől* sok szép és tiszta kidolgozású munka látható.

A *Pallas-nyomda* díszes műlapjaival, valamint egyéb nyomtatványaival a Nagy Lexikkal az élükön, egyik legszébb részét teszi a kiállításnak.

A *Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság* hangjegynyomdájának gondos és tiszta kivitelű termékeivel tűnik ki; valóban szépek e nemű produktumai. Nyomtatványai, könyvei, valamint a könyvnyomdájából kikerült lapok nagyban hozzájárulnak kiállításának sikeréhez.

A *Stephanum-nyomda* törekvéséről a Szent István-Társulat kiadásában megjelent ízléses és pontos előállítású munkák tanuskodnak.

A vidékről *Lévai Mór* Ungvárról és a *Wittigschlageryomda* Panesováról szép akvizidensz-nyomtatványaikkal vesznek részt.

Betűöntődei termékeink méltó képviselőitől az *Első Magyar Betűöntőde* gondoskodott. Tiszta metszésű betűi mellett a rézléniagyártás legszebb termékeit mutatja be.

Részt vesznek a sokszorosító-iparágak művelői közül *Kunösy* *V. és fiai* könyvnyomdai úton előállított hatásos plakátjaival, *Bruchsteiner* pompás bádoplakátjaival, *Weinwurm Antal* három- s többszínnyomású kliséivel, fametsző-művészeink: *Morelli* tanár gyönyörű metszeteivel, *Gottermayer Nándor* és *Leszik Károly* díszkötések s bőrmetszéseikkel.

A sok fáradsággal, áldozatokkal járt kiállításunknak sikere örömmel tölthet el bennünket magyar nyomdászokat.

Az osztrák könyvnyomdászati, első sorban a bécsi állományodából kikerült díszmunkákkal, gazdag és előkelő képviselésben van jelen, valamint nem maradtak el a többi nemzetek sem a nemes versenyben.

Bécses történelmi gyűjteményét találjuk itt a francia könyvnyomtatásnak; a jelenkori könyvkiadás gazdagságáról s magas színvonaláról képet nyújtanak az itt kitett, a tudomány összes ágait képviselő munkák.

Körutamban betértem a francia sajtóterembe, a hol kényelmes paglakok pihenőre hívják a fáradt látogatót. A legelőkelőbb párisi napilaptól a provincia kis hetilapjáig találunk itt legutóbb megjelent számokat. Számukról fogalmat alkothatunk, ha tudjuk, hogy Párisban közel másfélszáz és a vidéken háromszázötvenöt napilap jelenik meg. Nagy a számuk a humoros lapoknak. Némelyikében sok durva képpel találkozunk. A francziák poroszgyűlölete nyilatkozik meg ezekben a képekben. Kezembe került egy színes földelű lap, a melynek ezimlapján a németek büszke császára hajánál fogva egy falba ütött szegen lóg. Följegyeztem a negyedik

évfolyamában megjelenő *La Fronde* című lapot, melyet kizárólag női személyzet készít.

Mikor ez óriási csarnokok utcáinak tömkelegéből ismét a szabadba léptem, egyik magas toronyból harangok búgó szava szólalt meg: a szabadság dalának rezgő hangjait hordta messze, messze a szél...

Elöttem a fenséges méretű Eiffel-torony, melynek háromszáz méter magasságából a villamos fénysugarak messze távont bevilágítva, két tüzes szemként mintegy öröködni látszanak népeknek milliónyi kéz termette alkotásai fölött...

Hét napig lankadatlanul bújtam a tanulmányozásomra gazdag anyagot nyújtó kiállítási csarnokokat. Sokat, érdekesebb is irhatnék még a kiállítás nagyszerűségéről; e helyütt még csak a német kiállítás katalógusáról, mint nyomdászati mesterműről emlékezem meg. A berlini államnyomdában készült kisnegyedrét alakú, 440 szöveg- s 80 hirdetés-oldalt magában foglaló munka dísz a könyvnyomtatásnak. Tervező művész, szedő s nyomó vetélkedve fáradoztak, hogy maradandót alkossanak. Világosbarna szatinnal bevont borítékán, valamint ezimlapjain és az egyes csoportok elé alkalmazott nemes ornamentika remekei a modern ízlésnek; gyönyörű halvány színezésük mindenütt érvényre engedik juttatni a szöveget, melyhez külön e célra rajzolt s öntött betűket használtak.

Mikor a város külterületén, a vincennesi erdőben a járművek kiállítását kerestem fel, a Szajnátlól jövet, a csöndes utcákon sokhelyütt láttam a házak falaira rajzolt *vive Dreyfus* s más izgató tartalmú felírásokat is, a rennesi nagy pör ez emlékeit.

A *Louvre*ben jártamkor, melynek képtermében a világ összes régi és új mesterei képviselve vannak, láthattam, hogy egy híres mestertől eredő kép előtt négyen-ötten is, köztük sok művész, foglalokoznak a mű lemásolásával. Az egyik teremben élvezettel kísértem figyelemmel egy éltesebb uri hölgy munkáját, ki egy remekműnek rézbe metszésén fáradozott. Amatőr-fényképészek pedig a legszebb képekről való fölvétellel gazdagították gyűjteményüket. Ez, a műemkek másolásában tapasztalt nagy szabadság is hozzájárul a francia művészet széles körben való elterjedéséhez.

Elutazásom előtt elrándultam *Versailles*be, e tündéri, mesés szépségű helyre. Remek parkjai a vízművekkel, kastélya felhalmozott kincseivel ezeket és ezeket vonz oda ünnepek délutánjain.

Gazdag benyomásokkal eltelve hagytam el Páris, annyi szépnek, annyi nagy eseménynek színhelyét, hogy a regényes Svájczon keresztül hazatérjek.

Egész világot véltem magam mögött hagyni, hogy vonatunk elindult.

Zürichtől kezdve páratlan szépségű vidéken utazunk.

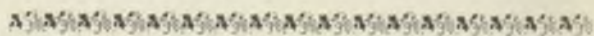
Alkonyat volt, a felhők mint selyemfoslányok úszkáltak a zürichi tó határait képező hegyek fölött. Fáradt testem pihenésre vágyott. Hajnalban fölébredve, tekintetem az ablakra tévedvén, remek panorámában találtam magam. Két oldalt magas hegylánc, lábaiknál apró házacskákkal. A hegy oldaláról egy keskeny sáv, mint ezüst szalag húzódik le: törtető patakocskák az; a sárga habú *Inn* folyó pedig versenyt rohan vonatunkkal. Gyönyörű kép volt; a már magasan álló nap rásütött a hóval borított síma, ragyogó lapra, a magas hegyeket körülnyaldosó foslányszerű fehér felhőket pedig kezdi bolygatni, szaggatni.

Innsbruckból a reggel induló gyorsvonattal utaztam tovább, hogy tizenkétórát után Bécsbe érkezzem. A hátralévő utat innen hajón tettem meg és így gyönyörködhettem a magyar vidék szépségeiben.

Szívből üdvözöltem a dévényi hegyen emelkedő milleniumi emlékoszlopot, mely már messziről hirdette, hogy itthon vagyok!

Képzetelem elvisz távoli bejárt helyekre. Lelki szemeim előtt újból elvonulnak a csodás képek: látom a könyvnyomtatásnak bölesőkorától kezdve — hogy a homályos középkorban a tudásnak világot gyújtott — az idők folyamán az emberiségnek félezerévi kulturájának szolgálatában tett diadalmas útját; s látom a fényes emberi elme kincseit magában foglaló szemképrázató műveket, mely mind a te nagy neved örök időkig való ragyogását hirdetik s a melyek mindegyike egy-egy örökzöld levél a te dicsőséged hervadhatlan koszorújához: *Gutenberg!*

IFJ. AIGNER ANTAL.

VEGYESEK.

Marich Ágostont, a *Pesti Naplónak* több mint harmincz esztendő óta mettrőjét, a király a koronás ezüst érdemkereszttel tüntette ki. A sok gratulációhoz, melyekben Marich kollégánk a legmagasabb kitüntetés alkalmából részesült, mi is hozzájárulunk legjobb kívánatainkkal.

A párisi világiállítás kitüntetései. A *Journal Officiel*, a francia köztársaság hivatalos lapjának augusztus 18-iki számában megjelent kimutatás szerint a magyar könyvnyomdászok és könyvkiadók a következő kitüntetéseket nyerték: 11. alcsoport. (Nyomdászok.) Grand prix: Államnyomda. — Arany-érem: Franklin-Társaság, Athenacum, Légrády testvérek, Első magyar betűöntöde. — Ezüst-érem: Hornyánszky V., Pesti részvénytársaság, Morelli Gusztáv, Czettel és Deutsch, Kunosy V. és fia. — Bronz-érem: Weinwurm Antal, Wittigschlager Károly (Panesova). — Közreműködők arany-érme: Czettei Dániel. — Közreműködők ezüst-érme: Gyulai Lajos, Bravmann Jónás, Timár Mihály (mindhárom a Czettel és Deutsch cégégnél), Grüsner Ármin és Schultz Pál (I. magyar betűöntöde), Schweiger Mór (Franklin), Fazekas Alajos és Schultz János (Hornyánszky). — Közreműködők bronz-érme: Korinek József (Hornyánszky). — 13. alcsoport. (Könyvkiadók, zeneműkereskedők, hírlapok.) Zsűri-tag: dr. Gerő Lajos — Versenyen kívül: dr. Gerő Lajos, Pallas irodalmi részvénytársaság. — Grand prix: Révai testvérek. — Arany-érem: Athenacum, Franklin, Gottemayer Nándor, Wodianer F. és fia. — Ezüst-érem: Dobrowsky és Franke, Légrády testvérek, Rózsa-völgyi és társa, Singer és Wolfner. — Közreműködők ezüst-érme: Fuchs Zsigmond és Pusztai Ferencz (Pallas). — Közreműködők bronz-érme: Griesz Ede és Sedlmeyer Ferencz (Pallas).

A nyomdász-szakiskola október 15-én nyílik meg nagy ünnepek között. A főnökökből és az egyes körök küldötteiből alakult rendező-bizottság most dolgozik a megnyitás programján, hogy minél előbb jelentést tehessenek arról a kereskedelmi miniszteriumnak és a székes főváros tanácsának. Az ünnepeken — melyeket három napon át tartanak — résztvesznek a külföldi szakiskolák küldöttei is. Az első két napon azokat az írásokat, tervezeteket, szakcikkeket és újságcikkeit olvassák fel, a melyeket az utolsó tíz év alatt a szakiskoláról irtak vagy csináltak. Harmadik napon lesz a tulajdonképeni megnyitás, a mikor is a kormány, a székestőváros és a tudományos egyesületek küldötteinek jelenlétében átadják az oly régen várt szakiskolát rendeltetésének. A főnökegyesület — mint halljuk — ez alkalommal nagyobb szabású alapítványt ad örömeinek kifejezéséért rég óhajtott vágyának teljesülteért, a mely alapítvány kamataiból ösztöndíjakat létesítenek olyan tanuló részére, a kik év végén a legjobb eredményt érik el... Így gondolta ezt most egy éve a szakiskolának egy évtizedes lelkes harczoja, a ki azóta is lehunyt szempillákkal álmodozik a nyomdász-szakiskola ünnepes megnyitására.

ról, a mely a kormányozható léghajóval együtt rohamos lépésekkel halad a megvalósulás felé.

Az Athenaeum-nyomda igazgatósága részvénytőkésének 800.000 koronáról 1.600.000 koronára való fölemelését szándékozik javaslatba hozni egy közelebb megtartandó rendkívüli közgyűlésnek. A mostani részvények tulajdonosai minden egyes részvény után 200 korona befizetése fejében, minden felpénz nélkül, egy új részvény átvételére jogosítatnak.

A miniszter viatikuma. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter augusztusban Ostendében, a híres és drága tengeri fürdőben is töltött néhány napot, valószínűleg azért, hogy távol a politikai élettől, egy kissé kipihenje magát a tenger hullámai között. Ostendét tudvalegőleg csak a nagyurak szokták felkeresni, mert hiszen ottan még azoknak is szűkös lakásokban kell megvonulniok, olyan nagy a drágaság. Egyszer azonban három tisztességesen öltözött vándorló állt meg a miniszter előtt. Az utazók hamisítatlan magyar nyelven adták elő kérelmüket, a melyben az iránt esedeztek a magyar miniszter előtt, hogy segítse őket egy kis viatikummal, hogy tanulmányútjukat tovább folytathassák. A miniszter nem soká késett a felelettel, hanem rögtön utalványozott a három magyar nyomdásznak egy kis magyar királyi útravélt. Név szerint nem említjük fel e három szaktársat; de azt eláruljuk, hogy mind a három megérdemelte a miniszter viatikumát, a mely bizonyára jól fogott az idegenben barangoló kollégáknak.

A posta és a képes levelező-lapok. A hivatalos lap egyik legutóbbi száma közli a kereskedelmi miniszter által a levelező-lapoknak képekkel díszítése és árumintákkal terhelése tárgyában kiadott rendeletét. E szerint a belföldi forgalomban, valamint a magyar-német és magyar-osztrák csere-forgalomban ezentúl a levelező-lapok hátsó lapjára képek vagy más díszmények ragaszthatók, de csak oly módon és mérvben, hogy ez által a levelező-lap nyílt jellege esorbát ne szenvedjen. E képek, díszmények stb. ennélfogva egész terjedelmükben ragasztandók a levelező-lapokra, úgy, hogy azzal egy tartós egészet képezzenek. Árumintákat vagy oly tárgyakat, melyek nem díszmények, levelező-lapokhoz, mint ilyenekhez, tűzni vagy erősíteni ezentúl nem szabad, mert azok a levelező-lap alakú küldemények, melyekhez ily tárgyak vannak tűzve, vagy erősítve, vagy a melyeken a felragasztott vagy feltűzött tárgyak védő-lemezekkel (celluloid stb.) vannak ellátva, nem mint levelező-lapok, hanem mint levelek kezelendők és díjazandók.

A kereskedelemügyi miniszter a kereskedelmi és iparkamarák szervezetének és működési körének módosítását tervezi és pedig olyképen, hogy a kamarában nemcsak önálló iparosok és kereskedők, hanem az alkalmazottak is képviselve legyenek.

Új postaszereződés. A kereskedelmi miniszter Németországgal és Ausztriával egyidejűleg új postaszereződést kötött Svájczezal, a mely szereződés e hó 1-én lépett életbe. A szereződés többféle kedvezményt biztosít a Svájczezal való forgalomban, különösen megvalósította a közönség egy régi kívánságát azzal, hogy a levelek súlyegységét 15 grammról 20 grammra emelte föl. Az új szereződés ezenfelül lehetővé tette, hogy a posta útján rendelt hírlapok a két ország között átutaltassanak, azaz hogy például Svájczezből Magyarországra rendelt hírlapok akkor, a midőn a magyar előfizető Svájczezbe utazik, egyszerű értesítés alapján ott Svájczezben bármely helyen kézbesíthessék. A csomagok 5 kilogrammig ezentúl egységes díjazás és kezelés alá esnek, akár megfelelnek a nemzetközi uszomány feltételeinek, akár nem. Az utánvételi forgalom ugyanolyan szabályozást nyert, mint a belföldön. Az utánvételi összeg leszállítása vagy törlése, valamint a címváltoztatás ezentúl a belföldi szabályok szerint történhetik. Ezekon kívül a kártérítésre vonatkozó és

egyéb kisebb jelentőségű változtatások lépnek életbe, a melyek alkalmasak arra, hogy a Svájczezal való postaforgalmat fejlesszék. A szereződést Magyarországra nézve egészen külön okmányban magyar és franczia nyelven kötötték.

A Linotype-rendszerű szedőgép nálunk is kezd hódítani. A *Budapesti Hírlap* nyomdájában felállított két ily rendszerű szedőgép ugyanis bevált s már ismét nyolcz ily gépet rendelt meg a nevezett nyomda igazgatósága, melyeket — mint halljuk — még az idén fel fognak állítani.

Magyarország a tizenkilencedik században. E czim alatt *Pálffy Ferencz* szerkesztő kiadásában egy nagyobb-szabású illusztrált díszmű első öt füzetét küldték be szerkesztőségünknek. Egy füzetnek az ára 1 korona. Minden hónapban egy füzet jelenik meg, körülbelül 700 kép lesz a szöveg között és az egész munka 30—40 füzetből fog állani. Az érdekes és tanulságos munka a *Stephanum* sajtójából kerül ki, a mely a könyvek kiállítása tekintetében a Franklin nyomdokain halad. Sokat ront a munka értékén a széles alak: a 38 cicerós szélességű sorok. Ilyen nagy munkát legalább is kéthasábosan kellett volna szedni, mert az ember szeme ha két-három oldalt olvas az ilyen széles sorokból, hamar kifárad és unottan dobja el a legérdekebb munkát is. De zavart okoz ez az egyhasábos széles alak a tördelésnél is. Például a 14. oldalon, a »betlehem-i őrlo asszonyok« aláírású kép előtt hét kecseny sor áll és ennek a folytatása megint fent kezdődik (tehát itt egy szecszessziós kéthasábos szedés áll elő) és úgy folytatódik lefelé. Éppen ilyen zavaros elrendezésű az egyik 9-ik oldal is, a hol három kép lépcsőzetesen van elhelyezve. Itt is kéthasábos szedéshez folyamodtak, ugyancsak olyan elrendezésben, mint a fentebb említett példánál. Az oldalcímek és a szöveg közé is lehetett volna még két-három kétpontos tőrőt alkalmazni, mert így nagyon ráfékszik a szövegre. Ezekről a hibáktól, vagyis inkább tán privát gusztusoktól eltekintve, igazán értékes munka lesz ez a nagy mű, a melynek megszerzését minden oly szaktársnak ajánljuk, a kik szeretik a tanulságos munkákat és a szép könyveket. Mert ebből mint olvasók és mint könyvnyomtatók is egyaránt tanulhatnak. A mű szerkesztősége és kiadóhivatala VII. ker., Erzsébet-körút 29. szám alatt van.

A magyar szent korona országainak közgazdasági állapota az 1899. évben czim alatt a kereskedelmi és iparkamarák terjedelmes, majdnem 800 oldalra terjedő könyvben számolnak be a kereskedelemügyi miniszternek a mult esztendő eredményeiről. Ebből megtudjuk, hogy a mult év előnyösen különbözött az 1898., de különösen az 1897. inséges esztendőttől. Az általános áttekintésben panaszkodik a jelentés a vidéki nyomdák sanyarú helyzetéről s azt mondja, hogy: »a vidéki nyomdák közös panasza, hogy az állami hivatalok, kivéve az államvasutakat, nyomtatvány-szükségletüket a nagy központi nyomdákban szerzik«. A *debreczeni* kereskedelmi és iparkamara jelentésében is igen jellemző adatokra bukkantunk. Szórol-szóra ezeket írja a *sokszorosító-iparról*: »A sokszorosító-iparok közül a nyomdászat kielégítő mérvben volt ellátva munkával. Habár nyomdánk-nál a technikai berendezés tekintetében haladást a mult évben sem észleltünk, az ár- és kiállításához fűződő versenyképesség megszerzése iránti törekvés kétségtelen jelei mutatkoztak. A vidéki nyomdászat fejlődésének nagy akadályá, hogy kevés az ügyes, képzett gépmesterek száma s továbbá, hogy a nyomdászat a szakértelmet nem kívánó pusztá vállalkozás körébe tartozik: rohamosan szaporodnak így a városokban a felette hiányos berendezésű kisebb nyomdák, melyek a nyomtatvány kiállítása és a papír minőségének rovására eső olcsó árak mellett a munka egy tekintélyes részének elvonása által a nagyobb nyomdák fejlődését gátolják. A nyomdászat képesítéshez kötése sikeresen mozdítaná elő a vidéki nyomdászat fejlődését.« — A zágrábi kamara

elismeri, hogy a zágrábi nyomdákat a politikai, szépirodalmi és szaklapok, továbbá a kir. országos kormány, a délszláv akadémia, a horvát Matica, a Szent Jeromos-társaság, valamint a többi intézetek, társaságok és kiadók állandóan ellátják a nyomdákat munkákkal és keresettel. De panaszkodnak, hogy az üzleti fejlődést nagyban hátráltatja a kolportör-intézmény teljes hiánya, mert ilyet az ott érvényben álló sajtótörvény nem enged meg. Reánk nézve legszomorúbb része a jelentésnek az, a hol megtudjuk, hogy a munkaadók a mult évben sem panaszkodhattak munkáshiányról, mert az volt bőven mindenütt. Csakis Miskolczon volt ebben hiány, mert innen sokan vándoroltak ki. — Hát bizony nem vigasztaló az az országra, ha a munkaadók bővelkednek a munkásokban, mert akkor bizonyos, hogy a megrendelésekben szűkölködnek.

Bécsben ugyancsak hamar elszaporodtak a szedőgépek; alkalmazásban van ez idő szerint 15 Monoline, 14 Linotype és 10 Typograph.

A szegedi könyvnyomdászok Gutenberg-ünnepsége úgy dicső nagy mesterünk szelleméhez, mint a szegedi nyomdászok szép összetartásra valló társadalmi életéhez méltóan zajlott le. Az ünnepség alkalmából az Ébredés dalárda is lerándult a szegedi szaktársak szives meghívására és szép énekszámuaival általános tetszést aratott az igazán világotató és nagy közönség előtt. Különös nagy ovációban részesültek a dalárdával lerándult *Bozsik Istvánné* és *Meilinger Margit* úrhölgyek, kiket a szegediok, szép énekükért, zafios tetszésnyilvánításaik mellett igen szép csokrokkal is megleptek. A budapesti 53 vendég hálával viseltethetik a szegedi szaktársak iránt, kik valódi magyaros vendégiszerezzel fogadták őket; különösen pedig a rendező-bizottságnak, melynek mintaszerű működése *Frits* és *Zeisler* szaktársaink kiváló érdeme. Megjegyezzük még, hogy a 8-iki Gutenberg-ünnepségen kívül az Ébredés még 9-én este is rendezett egy hangversenyt, melyen ismét zsűfoglalás megtöltötte a közönség a Proféta-szálló nagy termét és folytonos tetszéssel kísérte a program előadását.

Rosauer Lajos szaktársunk, az alsóausztriai nyomdászsegédek egyesületének 22 éven át volt hivatalnok, folyó hó 8-án, 64 éves korában Bécsben meghalt. Rosauer budapesti születésű volt, a Landerer és Heckenast-nyomdában tanult és 1854-ben Bécsbe ment, hol a szaktársak bizalmából az egyesület legfontosabb hivatalát a legnagyobb pontossággal töltötte be.

Zágrábban szakkiállítás szándékoznak rendezni, mely régi és modern nyomtatványokra fog kiterjedni.

Kast és Ehinger jó hírű festékgár Stuttgartban a párisi világkiállításra kitünő gyártmányaiért a grand prix-vel és két arany érdeméremmel lett kitüntetve.

A párisi világkiállításon a Linotype és a Monoline szedőgépek a legnagyobb kitüntetést, a Grand prix-t nyerték el.

Francziaországban a tavalyi kongresszuson a nyomdatulajdonosok többek között elhatározták, hogy a tanonezviszonyokat szabályozni fogják. E célból a főnökök és a segédek köréből bizottságot küldtek ki, hogy dolgozzanak ki erre nézve czélszerű tervezetet. A bizottság meg is felelt feladatának és tizenkét pontból álló szabályzatot dolgozott ki, melynek főbb pontjai a következők: A felveendő fiú életkora minimális 13 év, az elemi iskolák sikeres elvégzése, ötévi tanulási idő, két hónapi próba-idővel. A tanulási időnek szorosan véve három év számít, míg két év átmeneti időnek van véve megfelelő díjazással. Ugyanis a negyedik évben a tanonez a fennálló minimumnak felét kapja, míg az ötödik évben kétharmadát. Számolásban ez idő alatt nem szabad alkalmazni. Szándékos kéresinasítás esetén a tanonez hozzátartozói kötelesek a kárt megtéríteni. A fiú belépésekor bánatpénzt tartozik letenni, a melyet az

esetben, ha az intézetet öt év előtt elhagyja, elveszít. Viszont ha a tanonez főnöke a szerződéses pontokat be nem tartja, ő tartozik a tanonez hozzátartozóinak megfelelő összegű kártérítésre. A nyomdatulajdonosok kötelezik magukat, hogy oly tanonezokat, kik tanulási idejük letelte előtt elhagyják a nyomdát, két éven belül nem vesznek föl.

Beküldetett. T. Szerkesztő Úr! Utóbbi időben több helyről arról értesültünk, hogy kül- és belföldi konkurrensaink Ausztria-Magyarország könyvnyomda-czépei közt azt híresztelik, hogy mi részléniainkat nem saját gyárunkban állítjuk elő, hanem azokat, esetről-esetre, külföldi cézégektől szerezzük be. Mi ugyan nem akarjuk ezt az eljárást »tisztességtelen« versenynek bélyegezni, hanem megelégszünk azzal, hogy valamennyi szaklapban határozottan kijelentjük, miszerint 25 esztendő óta saját házunkban gyártjuk mindenemű táblázat- és körzet-léniainkat, miről az érdeklődők bármikor meggyőződhetnek. Csak abban az esetben, ha a megrendelések annyira felszaporodnak, hogy azoknak nem tudunk megfelelni, folyamodunk a más gyárak által készített termékekkel való pótláshoz. Kérjük t. Szerkesztő urat, e nyilatkozatunknak b. lapjában helyt engedni miután csak ez úton vagyunk képesek a t. nyomdatulajdonosok előtt az ellenünk támadt valótlan állításokat visszautasítani. Bécs, 1900. szeptember 19-én. Teljes tisztelettel: *Brendler Károly és fia*, es. és kir. udv. betűöntőde, udv. véső-intézet, részléniagyár, tömöntöde, galvanoplasztika, mechanikai műhely.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

B. L. úrnak, M.-Vásárhely. Mi nem tartjuk czélravezetőnek a hirdetés közzétételét, mert hisz azt legfeljebb ócska anyagként vennék meg. De ha ragaszkodik hozzá, úgy októberi füzetünkben közzétehetjük. Üdvözlöjük.

K. pf. G. A Firtinger Károly-féle nyomdász-történelmi térkép csak azok kapják 30 fillér csekély árért, a kik az 1901. évi Magyar Nyomdászok Évkönyvét is megveszik. Másképen a térkép leszállított ára 60 fillér, vidékre ehhez még 10 fillér portó is jön.

Házi pénztáros. Tessék a fentebbi üzenetet elolvasni.

Goldburg H. A Szakkör havi illetéke 60 fillér. *Évkönyvet csak azok kapnak, a kik legalább augusztus óta tagjai a körnek és tagsági illetékeiket legalább novemberig bezárólag pontosan lefizették.* Hátalékosok csakis a hátalék kiegyenlítése után kapják meg az Évkönyvet, esetleg a Grafikai Szemlét.

Felelős szerkesztő TANAY JÓZSEF. Főmunkatárs FIRTINGER KÁROLY.

Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

Tisztelettel értesítem a n. t. nyomdatulajdonos urakat és barátait, hogy az európai hírű **KLINKHARDT GYULA-féle** részléniagyár

és betűöntőde magyarországi képviselőjét átvettém. Kérem az ezenfűli rendeléseket egyenesen általam eszközölni.

Tisztelettel

J. KALINA JÓZSEF

Budapest, IV., Ujvilág-utca 2.

Telefon 62—79.

A Rákóczy **Betű-
tisztító-só**

a legjobb és legolcsóbb mosószer.

1 (egy) kg. sóra: friss festéknél 15 l. víz,
régiben » 10 » » veendő.

Ára: 100 kilogrammos eredeti csomagolásban: 46 korona, 100 kilo-
grammon alóli megrendelésnél 50 korona, engedmény nélkül, bér-
mentve. Postacsomag díjmentes szállítással, utánvétellel 3 korona.

A székes-fővárosban a többek közt a következő nyom-
dák használják: M. kir. Tud. Egyetemi Nyomda, Franklin-
Társulat, Székesfővárosi házi nyomda, Légrády Testvérek,
Pallas irodalmi és nyomdai r. t., Pesti könyvnyomda r. t.,
Európa irod. és nyomd. r. t., Hunnia-könyvnyomda, M. kir.
államnyomda, Orsz. közp. községi nyomda r. t., Orsz. ügy-
vedői nyomda, Riegler József Ede r. t., Wimmer Márton,
Krausz S. és T., Ehrenstein Mór, Hermann Ignác, Korvin
Testvérek, Goldfaden Márk, ifj. Weisz Manó és T., Gonda
és T. stb., stb.

RÁKÓCZY M. TANÁR

Budapest, VII. ker., Miksa-utca 17. szám.

T. Rákóczy M. tanár úrnak Budapesten.

Félévi kizárólagos használat mellett betűtisztító-sóját minden
tekintetben megfelelőnek találván, mint kitűnő mosószerrel mindenkor
a legmelegebben ajánlhatjuk.

Budapest, 1899. november 24-én.

Tisztelettel

PESTI KÖNYVNYOMDA R. T.

Tanár, művezető.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

WÜSTE F.

Iroda és raktár:

Budapest, VI., Király-utca 60. sz.

GYÁRT: könyv- és könyomdák részére való
fekete és színes, valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag-gyár.

Keneze-gyár.

MERT: a terpentint
teljesen helyettesíti; a
betűket nem marja és
mégis újra mossa;
a betűmosó kezeinek
ártalmatlan;
kezelése a legegyszerűbb.

BÖLE JÓZSEF ←

Budapest
VIII., Vas-u. 7.
Stáhlly-utca 1.

Elvállal
mindennemű épület-
és
butorasztalosmunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztalos.

Javítások elfogadhatnak és pontosan eszközöltetnek.

A legkülönfélébb czélszerű és
divatos
Könyv- és címbetűkből
nagy választékot tart.

FISCHER ÉS MIKA
BUDAPEST
VI. ker., Révay-utca 6.

Betűöntőde * Tömöntőde

Folyton készletben tart: szerb
és héber betűket, körzeteket és
kizárásokat, nyomdai szerelvé-
nyeket, betűszekrényeket és
állványokat, a leggyorsabban
készítve és a legjobb minőség-
ben kiállítva.

Ajánlja szabadalmazott
**nyomdai vonalzó-beren-
dezését**
táblázatszedéshez. Egy oktáv
garnitúra 10 ft.

Elvállal igen jutányos áron
egész nyomdai berendezéseket.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

VI., Váci-körút
51. szám.

Kis antika-
szekrény 3 ft.

Nagy szekrény
4 ft.

*
Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

Száraz Stereotipia.

Pár perc alatt

a készen szállított, száraz stereotip-péppnek a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszésszerűtlen mennyiségű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk.

A matriczok szárítása a szedésben levő üreségek kitöltése, valamint a lemezek kiszúrásával járó eddigi munka teljesen elcsúszik. Részletes utasítások, minták, árjegyzékek kívánatra küldetnek.

Mindenmely teljes tömöntödei felszerelések szállítása.

Erste österr.-ung.
**Trocken-
Stereotypie**
Wien
IV., Paniglgasse 17/a.

*Könyv- és
újság-nyomdáknak
nélkülözhetetlen.*

*Minden kultúrállamban
szabadalmazva.*

Magyarországi képviselő

Tanczer József
Budapest
VI., Gyár-utca 62.
Telefon 28-32.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Súlyom-utca 13.

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Körforgású nyomógépek

BUDAPEST.

újságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására, főkéletesített fölcser- és körbenforgó Réshajtógató készülékkel.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

Kétszínű nyomó gépek, 2 festék-szerkezzettel, 2 vagy négy festékdörzsölő hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtók.

Önműködő résköszörülő-gépek.

Csomagoló- és simító-sajtók.

Papírvágó- és papírfúró-gépek.

Áranyozó-, dombornyomású- és rí-
vágó-sajtók.

Könyvnyomdai kézisajtók.

Tömöntödei berendezések.

Könyvnyomdai gyorsajtók.

Franszmisszió-telepek.

Hungária akczió-nyomógépek.

HASZNÁLT GYORSSAJTÓK

alaposan kijavítva és átalakítva, jó-
állás mellett jutányos árréti eladó.

BETŰÖNTÖDE · RÉZLÉNYIA-
 ÉS RÉZBETŰGYÁR

A. NUMRICH & Co

LEIPZIG

KIVÁLÓ UJDONSÁGOK
 BETŰKBŐL, MODERN VIGNET-
 TÁKBŐL ÉS ÉKITMÉNYEKBŐL.

ROMANA ARTISTICA

LEGÚJABB MEDIAEVAL.

No. 1665. 3 márka.

E hirdetés legújabb Romana artistica nevű betűinkből van szedve.

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI**PAPIRGYÁR RAKTÁRA**

Budapest

VI. ker., Gyár-utca 64.

Alapított 1829. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
boríték-, csomagoló-,
göngy-, itató-,
szűrle- és min-
dennemű meri-
tett nyomda-
papírok.

MÁSOLÓ-,
SELVEM-
és VIRÁG-
SELVEMPAPÍROK.

Merített író-, okmány-
és könyvpapírok.
PAPIRZACSKÓGYÁR.
Mindennemű lemezek stb.

REPRODUKÁLO-MŰINTÉZET

PHOTO-CZINKOGRAFIA

WOLTITZ
MANFRÉD

TELEFON
18 99

AUTOTYPIA
PHOTOTYPIA
+ CHEMICRAFIA
4-SZÍNŰ NYOMÁS
PHOTOLITOGRAFIA

BUDAPEST, VI. KIRÁLY UTCA 30.

GÉP-, ÉRCZ- ÉS FA-FELSZERELÉSI GYÁR.

Carmine Hugó, Bécs

A GRAFIKAI IPARÁGAK
ÖSSZES SZÜKSÉGLETI
CZIKKEINEK RAKTÁRA.

FŐKÉPVISELETE:

Brendler és Fiai, betűöntő.

Bécs

Kast & Ehinger, G. m. b. H.

Stuttgart

König & Bauer, Würzburg

Hugo Koch, Leipzig

August Fomm, Leipzig

czeitgeknek.

VII., Burggasse 90.

Alapított 1878-ban.

Kérem, mielőtt szükségletét fedzné gépek vagy
egyéb nyomdai cikkek bevásárlásában, gyáramat,
mely ma a legnagyobb az egész monarchiában,
szívesen meglátogatni, vagy írásbeli ajánlatot kérni.

Magyarországi képviselő:

Nádor Lajos

Budapest, IX., Rákos-u. 13.

Telefon

23—70.

Első
Magyar **Betűöntöde**

Ólomzárgyártás ♣ ♣

Mechanikai műhely ♣

Rézléniagyártás ♣ ♣

Tömöntöde ♣ ♣ ♣ ♣

Galvanoplasztika ♣ ♣

Bélyegzőmetszés ♣ ♣

**Részvény-
Társaság**

BUDAPEST

VI., Desseffy-utcza 32.

Egész nyomdai berendezések jutányosan
és gyorsan foganosítottatnak.

Dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

**Könyv- és címbetűkben,
körzetek, rézléniák és kizárásokban,**

továbbá

a legkülönfélébb ékezetek és egyéb nyomdai
fölszerelvényekben.

UJDONSÁG!

EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT

CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA.

- Nagy-Becskerek**
Grcsits I.
Jokly Lipót.
Pleitiz Fer. Pál utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse**
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed**
Nagyenyedi könyvnyomda és papíráruhágyár r.-t.
- Nagy-Kálló**
Sarkadi József.
- Nagy-Kanizsa**
Fischel Fülöp.
Krausz és Farkas.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**
Novák és Verő.
Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
Wider Jakab.
- Nagy-Káta**
Nagykátai és Monori könyvnyomda Nagy-Kátán.
- Nagy-Kikinda**
Kiadói nyomda. (tulajd.: Sedjakov Milán).
Milenkovits István.
Radák János.
- Nagy-Körös**
Bazsó Lajos.
Ottlinger Kálmán.
- Nagy-Marton**
Gellis Henrik.
- Nagy-Mihály**
Landesmann B.
- Nagy-Rőcze**
Büchler Béla.
- Nagy-Szalonta**
Liebermann Mór.
Reich Jakab.
- Nagy-Szeben**
Drotleff József.
Krafft W.
Reissenberger Adolf.
Tipografia r.-t.
Tipografia Archiepiscopalis.
- Nagy-Szécsény**
Glattstein A.
- Nagy-Szent-Miklós**
Wiener Náthán.
- Nagy-Szombat**
Fiebig József.
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Reisz Sarolta.
Winter Zsigmond.
- Nagy-Szőllős**
Doktor István.
- Nagy-Tapolcsány**
Platzko Gyula.
- Nagyvárad**
Ifj. Berger Sámuel.
Déry és Boros
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Hönig I.
Láng József.
Laszky Ármin.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rákos Vilmos utóda.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t.
- Námesztő**
Schein M.
- Német-Bogsán**
Rosner Adolf.
- Német-Palánka**
Kristofek József.
- Nezsider**
Horváth I.
- Nyírbátor**
Friegmann Lipót.
- Nyiregyháza**
Jóba Elek.
Piringer János (tulajdonos : Özv. Piringer Jánosné).
Szabolcsi Hirlap nyomdája (tulajd.: Székely Imre).
- Nyitra**
Huszár István.
Iritzer Zsigmond.
Neugebauer Nándor.
Reicheles Lipót.
- Ó-Becse**
Gavansky M.
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**
Bruck P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Oroszáza**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**
Nyítravölgyi gazd. egyesület nyomdája.
- Paks**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**
Jovanovics Testvérek.
Kosanics N. Miklós.
Vig Er.
Wittigschlager Károly.
- Pankota**
Ifj. Bod József.
- Pápa**
Goldberg Gyula.
Nobel Ármin.
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs**
Madarász Béla.
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.
Tajzs József.
Wessely és Horváth.
- Pécska**
Ruber István.
- Perjámos**
Pirkmayer Alajos.
Sedjakov Milán.
- Petrozsény**
Figuli Antal.
- Pozsony**
Adler Zsigmond.
Alkalay Adolf.
Angermayer Károly.
Eder István.
Freystadt M. L.
Katholikus nyomda.
Preisak Győző.
Wigand K. F.
- Pöstyén**
Gipsz H.
- Predmér**
Links M. utóda: Rosen-
zweig H.
- Putnok**
Gaertner Ignác.
- Püspök-Ladány**
Deutsch Izrael.
- Ráczekeve**
Róde Mihály.
- Resicza**
Eisler József.
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat**
Lévai Izsó.
Náray I. A.
Rábely Miklós.
- Rozsnyó**
Kovács Mihály.
Sajóvidék nyomdája (tul.: Hermann I.).
- Rózsashegy**
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**
Friedler Ármin.
Pollacsek József.
- Sárbogárd**
Spitzer Jakab
- Sárvár**
Stranz János.
- S.-A.-Újhely**
Hegyalja-könyvnyomda (tul.: Alexander Vilmos).
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda (tul.: Juresó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.: Ehlert Gyula).
- Sárospatak**
Ev. ref. főiskola nyomdája (bérlet: Steinfeld Jenő).
- Segesvár**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**
Jókai-nyomda r.-t.
- Siklós**
Harangozó József.
- Sopron**
Breiner E. és Fia.
Hungaria-nyomda.
Reininger Ármin.
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
Török és Kremszner.
- Stájerlak**
Rose V.
- Sümege**
Horvát Oábor.
- Szabadka**
Bittermann József.
Hirth és Kladek.
Krausz és Fischer.
Szabados Sándor.
Székely Simon.
- Szamos-Ujvár**
Auróra-nyomda (tulajd.: Todorán Endre).
Gör. kath. egyházmegyei nyomda.
- Szakolca**
Neumann, Teszlík és Tsa.
- Szarvas**
Sámuel Adolf.
Szikas Antal.
- Szász-Régen**
Burghardt Rezső.
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes**
Stegmann János.
Winkler Lajos.
- Szászváros**
Minerva-nyomda r.-t.
Schäser A.
- Szatmár**
Lítteczky Endre.
Morvai János.
Nagy Lajosné.
Pázmány-sajtó.
Weinberger Testvérek.
- Szeged**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Gönczi I. József.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnay Lipót.
- Szeghalom**
Kovács Antal.
- Szegzárd**
Báter János.
Müller Mór.
Ujfalussy Lajos; utóda (Molnár Mór).
- Székelyhid**
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**
Becsek D. Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**
Debreczeni Gyula.
Kaufmann F.
Márián Pál.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**
Fischer Náthán.
- Szentes**
Szentes és Vidéke nyomdája.
Vajda Bálint.
- Szent-Endre**
Schwarz I.
- Szent-Gotthárd**
Wellisch Béla.
- Szenicz**
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**
Buzás Dénes.
- Szered**
Sterner Dávid.
- Szerencs**
Simon József.
- Szigetvár**
Corvina-nyomda.
Kozáry Ede.
- Szikszó**
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**
Böllöni Sándor.
Heimlich Weisz Katalin.
- Szill-Hadad**
Fein Sámuel.
- Szolnok**
Bakos István.
Fuchs Lipót.
Jász-Nagykún-Szolnok-megyei Lapok nyomdája (tul.: Vezéry Ödön).
Wachs Pál.
- Szombathely**
Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvny.
Gábrriel Ágoston.
Seiler H. utóda: Szele és Breifeld.
- Tab**
Pfeifer Ignác.
- Tapolca**
Löwy B.
- Tata**
Engländer és Társa.
Nobel Adolf.
- Temesvár**
Csanád-egyházmegyei nyomda.
Csendes J.
Délmagyarországi könyvnyomda
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Posaune nyomdája.
Moravetz Gyula.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Union-könyvnyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly).
Veres Sámuel.
- Tenke**
Maár L. Vilmos.
- Tisza-Füred**
Kohn Adolf.
Weiszmann Sámuel.
- Tolna**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**
Jeruzsálem Ede.
- Torda**
Berla Samu.
Füssy és Sztupjár.
- Torna**
Rosenblüth Simon.
- Török-Kanizsa**
Bruck P. Pál
- Török-Szent-Miklós**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**
Gansel Lipót.
Skarnitzl X. Fr.
- Turócs-Szent-Márton**
Gaspárik J.
Magyar nyomda (tulajd.: özv. Moskóczy Ferenczné)
Turócszentmártoni nyomda r.-t.
- Új-Arad**
Mayr Lajos.
- Újpest**
Fuchs Antal.
Salgó Testvérek.
- Új-Verbász**
Verbászi könyvnyomda (tulajd.: Boros György).
- Újvidék**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschenhauser Benő.
Ivkovics György.
Miletits Szvetozár.
Popovics Testvérek.
- Ungvár**
Gellisz Miksa.
Jäger Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
- Vác**
Kir. orsz. fegyintézet ny.
Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Újhely**
Brück Samu.
Horovitz Adolf.
Pannonia-könyvnyomda.
- Versecz**
Kehrer Lajos.
Kirchner Ernő.
Wettl és Veronits.
- Veszprém**
Egyházmegyei könyvny.
Köves és Boros.
Krausz A. Fia.
- Zala-Egerszeg**
Breisach Samu.
Özv. Tahy Rozália.
- Zala-Szent-Grót**
Nagy Sándor.
- Zenta**
Kabos Ármin.
Schwartz Sándor.
Zentai Hirlap nyomdája.
- Zilah**
Seres Samu.
- Zólyom**
Ifj. Nádosy Gyula.
Schlesinger Ignác.
- Zombor**
Bittermann Nándor.
Oblát Károly.
- Zsombolya**
Wunder Rezső.
- Zsolna**
Áldori Manó.

November végén jelenik meg!

Magyar Nyomdászok

1901. **Évkönyve** 1901.

Szerkeszti Fichy ÁROS. o o o o o o o o o o o o o o o o
Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre.

==== XVI. évfolyam. ====

Ára: helyben 1 kor. 20 fillér, vidékre
1 korona 34 fillér; december 1-től
1 kor. 40 fillér, vidékre 1 kor. 54 fillér.

o Minden 10 példány után egy tiszteletpéldány. o o o
Megrendelhető a Grafikai Szemle kiadóhiva-
talában: Budapest, V., Hold-utca 7. sz. alatt.

o o o o o o o o o o o o o o o o
Az Évkönyv előfizetői Firtinger Károlynak
A MAGYAR ÁLLAM NYOMDÁSZATTÖRTÉNELMI TÉRKÉPE
című tanulmányos munkáját 30 fillér (vidékre 40 fillér)
potom árért kapják meg. o o o o o o o o o o o o o o o o

A ZÁGRÁBI
PAPIRGYAR-RESZVENYTÁRSASÁG
EGYEDÜLI MAGYARORSZÁGI ELÁRUSÍTÓJA.
E B E

MOIRET F. ÖDÖN

papirnagykereskedése ~ ~ ~
~ ~ ~ és gyári papirraktára

Budapest, V., Báthory-utca 20.

Mindenféle író-, fogalmazó-, okmány-, nyomtató-,
illusztráció- s rajzpapírok raktára.

TELEFON 181.

A Grafikai Szemle papírosa raktárából való.

Szines papírok Luxuspapírok

Lemezek és fénylemezek

Ítatóspapírok Kartonpapírok

Államilag kedvezményezett első magyar
KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

KURZWEIL JÁNOS

Kitüntetések:

Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Országos Iparegyesület 1892.
Mill. kiállítás Budapest 1896.

47.004. és 53.406. számú
osztr.-magyar szabadalmak.

ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

Telefon 56-64.

Gyár, iroda és raktár:
IX. ker., Márton-utca 19. szám.

Készít legjobb minőségű illusztráció-, ujság-,
mű-, díszmű- és mindenféle színes festékeket.

Patent gelatin hengeranyag.

SZEDŐSORZÓK

Igazítható feszítővel, szabad. saját találmány.

Bronzok. ✦ Kenczék. ✦ Koromégetés.

Umido, könyvnyomdászoknak nélkü-
lözhetlen nedvesítő-szer
vezérképviselősége.